

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO WILEŃSKIEGO

WILNO, dnia 1 Czerwca 1934 r.

TREŚĆ:

Pozycja:	Str.
Z pobytu Pana Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w Wilnie.	
54. Wynagrodzenie nauczycieli kontraktowych szkół państwowych i publicznych, opłacanych przez Państwo — sprostowanie błędów	395
55. Wymiar godzin nauczania oraz innych zajęć obowiązkowych nauczycieli i kierowników szkół — sprostowanie błędów	395
56. Organizacja roku szk. 1934/35 w publicznych szkołach powszechnych	396
57. Przestrzeganie przez uczącą się młodzież przepisów ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej	420
58. Przestrzeganie przepisów ustawy o przymusowym szczepieniu ochronnym przeciwko ospie	421
59. Przyjmowanie do szkół państwowych dzieci urzędników państwowych.	423
60. Pouczenie młodzieży szkolnej o poszanowaniu urządzeń telefoniczno-telegraficznych	424
61. Zadrzewienie dróg	424
62. Zwrot list składkowych na cele szkolnictwa polskiego zagranicą	425
63. Komunikaty	426
64. Spis książek nabytych przez Centralną Bibliotekę Pedagogiczną przy K. O. S. Wil. w kwietniu i maju b. r.	434

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA.

65. Nowy ustrój szkolnictwa. Nowe programy. Bibliografia	437
--	-----

Z pobytu Pana Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Wacława Jędrzejewicza w Wilnie.

W dniu 11 maja r. b. przybył do Wilna Pan Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Wacław Jędrzejewicz, powitany na dworcu przy dźwiękach orkiestr szkolnych przez przedstawicieli władz, organizacyj społecznych, dyrektorów szkół i młodzież szkolną.

Delegacja młodzieży wręczyła Panu Ministrowi kwiaty.

Pan Minister wraz z przedstawicielami Władz był obecny na nabożeństwie w Ostrej Bramie — w związku ze Zjazdem Harcerstwa Polskiego, poczem przyjął defiladę harcerzy i wziął udział w otwarciu Zjazdu Harcerstwa Polskiego.

Następnie Pan Minister został powitany przez pracowników Kuratorjum O. S., a także przez dyrektorów i nauczycielstwo szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych, oraz odbył konferencję z Panem Kuratorem O. S. wraz z naczelnikami Wydziałów i wizytatorami szkół.

Po południu Pan Minister zwiedził szkoły powszechne Nr. 15 i Nr. 29, gdzie powitało go zgrupowane nauczycielstwo i młodzież szkół powszechnych.

Następnie zwiedził Pan Minister Wystawę Turystyczną i Szkolny Park Sportowy.

W drugim dniu pobytu swego w Wilnie Pan Minister zwizytował szkoły powszechne Nr. 6 i 7, gimnazja im. Zygmunta Augusta, im. J. Lelewela i Ks. Ad. Czartoryskiego oraz szkoły zawodowe: Techniczną im. Marszałka J. Piłsudskiego i Ogrodniczą w Wilnie.

Po powitaniu przez Senat U. S. B. i zwiedzeniu Domu Akademickiego i zakładów uniwersyteckich Pan Minister był obecny na „Czarnej Kawie” w salach Kuratorjum O. S. W., na którą przybyli Ks. wiceminister B. Żongołłowicz, Prezydjum Zjazdu H. P., przedstawiciele Władz Administracyjnych, Uniwersytetu, organizacyj społecznych oraz dyrektorzy i nauczycielstwo szkół wszelkich typów.

Tegoż dnia wieczorem Pan Minister odjechał do Warszawy, żegnany przez Władze i przedstawicieli szkolnictwa.

54.

OBWIESZCZENIE

z dnia 24 lutego 1934 r. (Nr. I-Praw.1150/2/34)

o sprostowaniu błędów w rozporządzeniu Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 24 stycznia 1934 r. w sprawie wynagrodzenia nauczycieli kontraktowych szkół państwowych i publicznych, opłacanych przez Państwo¹⁾.

(Przedruk z Dz. Urz. M. W. R. i O. P. z dnia 21 marca 1934 r. Nr. 2 poz. 20).

W rozporządzeniu Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 24 stycznia 1934 r. (Nr. BP-2751/34) w sprawie wynagrodzenia nauczycieli kontraktowych szkół państwowych i publicznych, opłacanych przez Państwo (Dz. Urz. Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 1, poz. 6) prostuje następujące błędy:

1) w § 5, w wierszu drugim, zamiast: „od IV do VII” wstawić należy: „od IX do VII”;

2) w § 11 ust. 2 pkt. 2 lit. b zamiast: „wymienionych w punkcie 2 miesięcznie”

winno być: „wymienionych w punkcie a miesięcznie”;

3) w § 17 ust. 2 pkt. 4 zamiast: „z dnia 30 czerwca 1926 r.” winno być: „z dnia 30 marca 1926 r.”;

4) w załączniku Nr. 3, rubryka 6 wykazu zamiast: „naucza” winno być: „nauczał”.

Podsekretarz Stanu:

(—) *K. Pieracki*

55.

OBWIESZCZENIE

z dnia 5 marca 1934 r. (Nr. I. Praw-1150/3/34)

o sprostowaniu błędów w rozporządzeniu Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 24 stycznia 1934 r. o wymiarze godzin nauczania oraz innych zajęć obowiązkowych nauczycieli i kierowników szkół²⁾.

(Przedruk z Dz. Urz. M. W. R. i O. P. z dnia 21 marca 1934 r. Nr. 2 poz. 21)

W rozporządzeniu Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 24 stycznia 1934 r. o wymiarze godzin nauczania oraz

¹⁾ Patrz Dz. Urz. K. O. S. Wil. Nr. 3 r. 1934 poz. 24.

²⁾ Patrz Dz. Urz. K. O. S. Wil. Nr. 3 r. 1934 poz. 22.

innych zajęć obowiązkowych nauczycieli i kierowników szkół (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 1, poz. 4) prostują następujące błędy:

- 1) w § 7 lit. b) należy skreślić wyraz „matematykę”;
- 2) w § 7 lit. c) po wyrazie „języki“, należy dopisać wyraz „matematykę”.

Podsekretarz Stanu:

(—) *K. Pieracki.*

56

O K Ó L N I K Nr. 31.

z dnia 10 marca 1934 r. (Nr. II P-1865/34)

w sprawie organizacji roku szk. 1934/35 w publicznych szkołach powszechnych.

(Przedruk z Dz. Urz. M. W. R. i O. P. z dnia 21 marca 1934 Nr. 2 poz. 24).

W związku z organizacją roku szkolnego 1934/35 w szkolnictwie powszechnym zarządzam, co następuje:

- I. 1. W myśl postanowień art. 7 [ust. 1 ustawy o ustroju szkolnictwa z dnia 11 marca 1932 r. rocznikiem wstępującym do szkoły powszechnej w r. 1934 będzie na terenie całego Państwa rocznik 1927.
2. Dotychczasowe rygory związane z niespełnianiem obowiązku szkolnego pozostają aż do odwołania bez zmiany.
3. Nowe programy nauczania, które będą ogłoszone w odpowiednim czasie, będą obowiązywały w oddziale I, II, III, V i VI.
4. W szkołach 3 i 4 klasowych względnie o 3 i 4 nauczycielach nie będzie VII-go oddziału, a przeznaczeni do tego oddziału uczniowie pozostaną jeszcze rok w oddziale VI z zapewnieniem po jego pomyślnem ukończeniu uprawnień, jakieby im dawało ukończenie oddziału VII-go.
5. Szkół, które w bieżącym 1933/34 roku szkolnym są szkołami o 3 nauczycielach, nie wolno na rok szkolny 1934/35 przekształcać na szkoły o 2 nauczycielach.
6. W szkołach wydziałowych podlegają likwidacji w roku szkolnym 1934/35 klasy III-cie.
- II. 1. W roku szk. 1934/35 będzie obowiązywał ogłoszony rozporządzeniem z 21 listopada 1933 r. Nr. I Pr-4053/33 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 14, poz. 195) Statut publicznych szkół powszechnych 7-letnich z wyłączeniem §§ 8, 9, 10, 77 — 80, 87 i 91 oraz z dostosowaniami do stanu przejściowego w roku szk. 1934/35 następującymi uwagami:

a) w związku z § 5 należy koedukację wprowadzać stopniowo,
b) w związku z § 6 zauważa się, że w roku szkolnym 1934/35 istnieć będą jeszcze szkoły 1, 2, 3, 4, 5, 6 i 7-klasowe względnie szkoły o 1, 2, 3, 4, 5, 6 i 7 lub więcej nauczycielach. Poza wyjątkami przewidzianymi w niniejszym okólniku — przepisy Statutu, odnoszące się do szkół I stopnia mają zastosowanie do szkół 1 i 2 klasowych, względnie do szkół o 1 i 2 nauczycielach, odnoszące się do szkół II stopnia mają zastosowanie do szkół 3 i 4 klasowych, względnie do szkół o 3 i 4 nauczycielach, przepisy zaś odnoszące się do szkół III stopnia mają zastosowanie do szkół 5, 6 i 7-klasowych, względnie do szkół o 5, 6 i 7 lub więcej nauczycielach;

c) w związku z § 7 szkoły, mające więcej niż 14 oddziałów, ulegać winny stopniowemu, w zależności od warunków etatowych i lokalowych, zmniejszaniu liczby oddziałów do ilości określonej w Statucie;

d) § 15. Godzina lekcyjna trwa w szkołach, w których nauka odbywa się w oddziałach połączonych (przyczem nie należy tu uwzględniać szkół z łączeniem oddziałów jedynie na naukę religii, śpiewu lub ćwiczeń cielesnych), 50 minut, w szkołach innych 45 minut.

Wobec wejścia w życie Statutu należy baczyć, by jego wprowadzenie dokonywało się stopniowo i bez wywoływania gwałtownych wstrząsów w dotychczasowej organizacji i w życiu szkolnym, zwracając uwagę przedewszystkiem na należyte przygotowanie potrzebnej podstawy dla nowych warunków pracy.

2. Co do szczegółów wyjaśnia Ministerstwo:

a) Wszędzie, gdzie Statut wymienia osobne przepisy § 11a, 55a, 85 ust. 5) lub gdzie one okazałyby się potrzebne, należy do odwołania stosować obecne przepisy względnie dotychczasową praktykę.

b) Realizując § 5 Statutu, należy zwrócić baczną uwagę na zapewnienie odpowiednich warunków dla wprowadzenia koedukacji (właściwe przystosowanie lokalu szkoły, właściwy skład grona nauczycielskiego). Koedukację należy wprowadzać przedewszystkiem w tych wypadkach, w których uzyskuje się przez to oszczędności etatowe, oraz w tych miejscowościach, w których młodzież przechodzi ze szkół powszechnych do koedukacyjnych szkół średnich. Wprowadzenie koedukacji może nastąpić w jednym roku równocześnie tylko w zakresie pierwszych czterech oddziałów, do oddziałów wyższych zaś (V—VII) dopiero w następnych latach stopniowo po jednym oddziale w każdym roku.

Nie należy pozwalać na dzielenie niższych oddziałów według płci i komasowanie w latach następnych w oddziały koedukacyjne.

c) W roku szk. 1934/35 wolno korzystać z przewidzianych w §§ 11b i 56 możliwości podziału oddziałów na grupy tylko w wypadkach wy-

jątkowych, o ile wymaga tego bezwarunkowo wzgląd na skuteczność nauczania.

d) § 13 odnosić się będzie — do czasu uregulowania tej sprawy — tylko do szkół, w których obchodzi się święta według jednego wyznania lub obrządku.

e) § 14 — aż do czasu uregulowania sprawy — nie stosuje się do szkół, świętujących obok niedziel i sabat.

f) § 24, nakładający na nauczyciela obowiązek przygotowania się do pracy, obejmuje oczywiście i stałe przygotowywanie się na każdą lekcję, co jednak wcale nie jest jednoznaczne z wymaganiami piśmieniem opracowywania t. zw. konspektów lekcyjnych, których — poza egzaminem praktycznym — wymagać nie należy. Brak pisemnego przygotowania się do lekcji nie może być wysuwany jako zarzut w stosunku do nauczyciela, który poza tem wykazuje dostateczne przygotowanie do lekcji.

g) § 57 w ust. 2-gim wskazuje na potrzebę takiego zorganizowania pracy szkolnej, by w oddziałach wyższych (V—VII) powierzać nauczanie pokrewnych przedmiotów (t. zw. grup przedmiotów) jednemu nauczycielowi, co w znacznym stopniu ułatwi realizację przepisanej przez program korelacji. Pamiętać też należy o właściwym użyciu nauczycieli, posiadających specjalne kwalifikacje (W. K. N., Instytut i t. p.).

h) Przepisy § 92 i 93, łączące się z § 48, nie mogą wogóle być od razu wprowadzone w życie. Tembardziej zaś obecne warunki wymagają rozłożenia na szereg lat realizacji podanych tam norm, które nie powinny być zbyt rygorystycznie stosowane. Wprowadzenie ich będzie zależało w znacznym stopniu od lokalnych warunków poszczególnych szkół, od ilości uczniów, wielkości izb szkolnych i t. d., przyczem obowiązuje jednak, oczywiście w granicach możliwości, ściśle równomierne — zwłaszcza pod względem obciążenia nauczycieli liczbą uczniów — traktowanie szkół wszystkich od 1-o do 7-mio klasowych względnie od szkół o jednym do szkół o siedmiu i więcej nauczycielach — bez żadnego specjalnego wyróżniania którejs z tych kategorii. Zwrócić należy uwagę Inspektorom Szkolnym, że odchylenia od norm przewidzianych w § 93 Statutu dopuszczalne są jedynie w wyjątkowych wypadkach.

Pamiętać przytem należy, że § 40 Statutu nakłada na szkołę obowiązek zapewnienia wyników nauczania i wychowania. Przepis ten obowiązuje bezwzględnie w warunkach Statutem określonych i przewidzianych. Jeśli zaś nauczyciel osiąga przepisane wyniki w warunkach gorszych od statutowych, zwłaszcza pod względem ilości uczniów, należy mu to poczytać za wynik szczególnej gorliwości i uwzględniać zawsze przy ocenie jego pracy i wartości. Niezależnie od tego należy dążyć do

stopniowego zbliżenia warunków rzeczywistych pracy wsrystkich szkół do warunków przewidzianych w Statucie i do zapewnienia realizacji przepisanych wyników.

III. 1. Należy zwrócić uwagę, że podstawą przydziału odpowiedniej ilości sił nauczycielskich do poszczególnych szkół powinna być liczba uczniów, pobierających naukę w szkole, a nie liczba dzieci w wieku obowiązku szkolnego, należących do obwodu danej szkoły.

W związku z tem należy wszędzie, gdzie liczba uczniów w bieżącym roku szkolnym nie odpowiada normom § 92 Statutu (t. zn. gdzie liczba nauczycieli jest wyższa od odpowiadającej im liczby uczniów) — zmniejszyć liczbę nauczycieli przez dostosowanie jej do norm § 92 Statutu. Od powyższego można odstąpić tylko wówczas, gdy realnie przewidywany na rok 1934/35 przyrost uczniów danej szkoły w całej pełni usprawiedliwia pozostawienie nauczyciela(li).

W niektórych wypadkach pozwoli to przesunąć etaty nauczycielskie ze szkół o mniejszej ilości uczniów do szkół nadmiernie obciążonych na terenie poszczególnych obwodów szkolnych i całego okręgu szkolnego.

2. W sprawie organizacji publicznych szkół powszechnych i oddziałów specjalnych dla umysłowo upośledzonych, moralnie zaniedbanych, głuchoniemych i niewidomych, należy się trzymać wskazówek, udzielonych poszczególnym Kuratorjom w roku szk. 1933/34.

Aczkolwiek brak jeszcze programów nauczania, zatwierdzonych przez Ministerstwo wyłącznie dla szkół specjalnych różnych typów, należy jednak zwrócić baczniejszą niż dotąd uwagę, by w szkołach tych, zwłaszcza dla niewidomych, moralnie zaniedbanych i głuchoniemych, wyraźniej stosowano zasadnicze wymagania nowych programów szkół normalnych przy zrozumiałem uwzględnieniu różnic, dyktowanych jakością czy stopniem anormalności uczniów. Wymagało to będzie oczywiście częstszych wizytacyj tych szkół i intensywniejszej opieki nad ich nauczycielami.

W związku z tem Ministerstwo zwraca uwagę na konieczność stopniowej, rychłej jednak wymiany nauczycieli niewykwalifikowanych w tych szkołach i oddziałach i zastępowania ich absolwentami Państwowego Instytutu Pedagogiki Specjalnej, tembardziej, że w szkołach tych jest zatrudniona dotychczas znaczna liczba nauczycieli, nie posiadających kwalifikacyj do nauczania w takich zakładach. Łączy się z tem konieczność spożytkowania sił, pracujących obecnie w szkołach normalnych.

3. Doświadczenie dotychczasowe wskazuje, że praktykanci spełniają ważną rolę w realizacji powszechnego nauczania, zatrudnienie ich bowiem pozwala nie tylko zorganizować lepiej naukę w szkołach, w których oni są zatrudnieni, lecz niejednokrotnie i zwolnić w tych szkołach etaty dla zużytkowania ich w innych szkołach.

Liczba praktykantów w poszczególnych okręgach winna być naogół większa od dotychczasowej i zasadniczo zbliżona do liczby normalnego odpływu rocznego nauczycieli ze szkół w danym okręgu szkolnym, w żadnym wypadku jednak nie powinna przekraczać tej ilości, jakiej bez żadnej wątpliwości w granicach tego samego okręgu szkolnego można po roku praktyki zapewnić posady, przyczem należy zostawić pewną ilość posad dla nauczycieli z poza grona praktykantów.

Zatrudniając praktykantów, należy się jednak liczyć z koniecznością zapewnienia im dobrego kierownictwa i należytej opieki. Praktykanci nie powinni być zatrudniani w szkołach o jednym lub dwóch nauczycielach.

Kuratorja winny się liczyć, że szczególnie w większych miastach część sił nauczycielskich stale będzie zastępowana praktykantami, a zajmowane dotychczas etaty będą mogły być spożytkowane na innych terenach. W ten sposób zasadniczo każda szkoła w mieście może mieć przynajmniej jedno stałe miejsce, zajmowane corocznie przez innego praktykanta, inne zaś szkoły mogą, zależnie od warunków osobistych kandydata na praktykanta (możność utrzymania się), być miejscami niestalymi dla odbywania praktyki.

W związku z powyższymi możliwościami należy przewidywać ewentualność przesunięcia pewnej ilości etatów nauczycielskich na rok szkolny 1934/35 z jednych okręgów szkolnych do innych, w których realizacja powszechnego nauczania i osiągnięcie dostatecznych wyników pracy uczniów napotyka na szczególne trudności.

4. Przydział kredytów zostanie uskuteczniiony osobnem pismem.

5. Przy organizacji nowego roku szkolnego 1934/35 należy wziąć pod uwagę wszystkie możliwości, wysunięte w niniejszym okólniku. Poza tem obowiązują wskazania, zawarte w instrukcji organizacyjnej na r. szk. 1933/34, dołączonej do okólnika Nr. 39 z dnia 30 marca 1933 r. Nr. II P-1611/33, a dotyczące kolejności przyjmowania dzieci do pierwszych oddziałów, należytego wyzyskania sił nauczycielskich oraz akcji w sprawie izb szkolnych.

IV. 1. Przy organizacji pracy w r. szk. 1934/35 głównym czynnikiem, na który obok ilości izb lekcyjnych i ilości uczniów, faktycznie do szkoły uczęszczających, należy kłaść nacisk, jest ogólna ilość nauczycieli, a raczej ogólna ilość lekcyjnych godzin nauczycielskich, jakimi dana szkoła rozporządza, bez względu na to, czy są to godziny kierowników, nauczycieli etatowych, kontraktowych, płatnych od godzin, bezpłatnych praktykantów względnie nadliczbowe.

2. Przez szkołę powszechną o 6 nauczycielach, rozumie się szkołę, rozporządzającą 184 lub 170 godzinami nauczycielskimi, przez szkołę

o 5 nauczycielach szkołę, rozporządzającą 154 godzinami nauczycielskimi, szkoła o 4 nauczycielach rozporządza 126 lub 114 godzinami nauczycielskimi, szkoła o 3 nauczycielach rozporządza 96 lub 94 godzinami, szkoła o 2 nauczycielach ma 64 lub 58 godzin, szkoła zaś o 1 nauczycielu ma 34 godzin; oczywiście nie bierze się przytem pod uwagę zupełnie godzin dodatkowych, które mogą być potrzebne dla zorganizowania równolegle nauki, religii różnych wyznań lub obrządków.

3. Szkoły, wymienione poniżej pod A, winny stosować, zależnie od liczby nauczycieli, względnie rozporządzalnych godzin nauczycielskich, plany, ustalone poniżej, przytem wybór jednego z warjantów, gdy ich jest dwa lub trzy, zależy od warunków, w szczególności od liczby uczniów w poszczególnych oddziałach i wielkości izb.

4. Jeżeli konieczność tworzenia oddziałów równoległych uniemożliwia stosowanie w całości i bez zmian podanego warjantu planu godzin dla całej szkoły, dozwala się wyjątkowo:

a) W szkołach o 7 nauczycielach stosować bądź we wszystkich, bądź w niektórych oddziałach plany godzin, przewidziane dla analogicznych oddziałów szkół o 6 lub 5 nauczycielach.

b) W szkołach o 6 nauczycielach stosować we wszystkich lub niektórych oddziałach plany godzin, przewidziane dla analogicznych oddziałów szkoły o 5 nauczycielach.

c) W szkołach o 4 nauczycielach stosować:

1) w pewnych oddziałach plany godzin według jednego, w innych według innego warjantu dla szkoły o 4 nauczycielach,

2) stosować we wszystkich lub niektórych oddziałach plany godzin, przewidziane w jednym z warjantów dla szkoły o 3 nauczycielach.

d) W szkołach o 3 nauczycielach stosować w pewnych oddziałach plany godzin według jednego, w innych — według innego warjantu dla szkoły o 3 nauczycielach.

5. Żadne redukcje w liczbach godzin nie są dopuszczalne. W związku z tem przestaje obowiązywać zarządzenie z dnia 19 marca 1931 r. Nr. II. 6291/31 oraz wszystkie następne zarządzenia, na niem się opierające.

6. Ponieważ, organizując rok szkolny 1934/35, opieramy się już wyłącznie na faktycznej ilości uczniów mimo, iż obowiązująca jeszcze ustawa z dnia 17 lutego 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 18, poz. 143) bierze za podstawę ilość dzieci w wieku obowiązku szkolnego, nie należy w żadnym wypadku zmieniać dotychczasowych orzeczeń organizacyjnych poszczególnych szkół. Formalnie zatem pozostaną one niezmienione do czasu wydania osobnego w tej sprawie zarządzenia.

V. W roku szkolnym 1934/35 obowiązywać będą następujące plany godzin:

A. Szkoły powszechne z polskim językiem nauczania.

Szkoły o jednym nauczycielu.

PRZEDMIOTY	O d d z i a ł y			
	I	II	III	IV
Religia	2		1+1	1+1
Język polski	4+3	3+4	3+4	3+3
Historja	—	—	—	1+1
Geografja i nauka o przyrodzie	—	—	2+1	2+1
Arytmetyka z geometrją . . .	2+2	2+2	2+2	2+1
Rysunki i zajęcia praktyczne .	1		1c	1c
Śpiew i ćwiczenia cielesne . .	1		1	
Liczba godzin ucznia	15	15	19	19
Liczba godzin nauczyciela . . .	15		19	
	34			

Razem 30 godzin etatowych+4 nadliczbowe.

Ponadto 10 minut codziennych ćwiczeń cielesnych.

Wymiar ogólny czasu, przeznaczony na rysunki i zajęcia praktyczne, należy dzielić na połowy; podobnież wymiar czasu, przeznaczony na śpiew i ćwiczenia cielesne.

Oddziały I i II uczą się łącznie, tworząc jeden komplet, tak samo III z IV-ym tworzą drugi komplet, przytem w zakresie języka polskiego i arytmetyki w oddziałach I i II, religiji, języka polskiego, geografji z nauką o przyrodzie, arytmetyki z geometrją w oddziałach III i IV-tym i historji w oddziale IV występują godziny nauki głośnej (pierwsze składniki) i nauki cichej (drugie składniki).

Nauka cicha (c) występuje również w oddziale III i IV w zakresie rysunku i zajęć praktycznych.

W oddziałach I i II praca jest tak zorganizowana, że jednocześnie może odbywać się nauka głośna i nauka cicha tego samego przedmiotu: 4 godziny nauki głośnej języka polskiego w oddziale I są jednocześnie dla oddziału II godzinami nauki cichej tego przedmiotu, 3 pozostałe godziny są wypełnione pracą głośną oddziału II, a cichą I. Podobnie odpowiadają sobie godziny głośnej i cichej nauki arytmetyki.

W komplecie złożonym z oddziału III i IV jednoczesność nauki tych samych przedmiotów nie może być zawsze zachowana. Zgodnie jednak z § 53 Statutu szkół powszechnych należy dążyć, aby w tych granicach, na jakie plan pozwala, przedmiot jednoczesnej nauki był ten sam.

Rozwiązać to zagadnienie można np. w sposób następujący:

- a) nauka głośna i cicha religii zawsze jednocześnie;
- b) 3 godziny głośnej nauki języka polskiego w oddziale III przypadają jednocześnie z godzinami nauki cichej tego przedmiotu w oddziale IV, natomiast w czasie 4 godzin nauki cichej w oddziale III oddział IV ma 3 godziny nauki głośnej języka polskiego, 1 historii;
- c) 1 godzina głośnej nauki geografii z przyrodoznawstwem w oddziale III odbywa się równocześnie z nauką cichą rysunku lub zajęć praktycznych w oddziale IV, i nawzajem 1 godzina głośnej nauki geografii z przyrodoznawstwem w oddziale IV odbywa się równocześnie z nauką cichą rysunku lub zajęć praktycznych w oddziale III; pozostałe godziny geografii i nauki o przyrodzie (1+1, 1+1) odpowiadają sobie współcześnie;
- d) podczas nauki głośnej arytmetyki z geometrią w oddziale III-im odbywa się w oddziale IV nauka cicha również arytmetyki z geometrią (1 godz.) oraz historii (1 godz.); 2 godziny nauki cichej arytmetyki z geometrią w oddziale III są dla oddziału IV godzinami nauki głośnej tego samego przedmiotu.

Szkoły o dwóch nauczycielach.

(dla szkół bez oddziału V-ego).

Warjant a.

PRZEDMIOTY	Oddziały			
	I	II	III	IV
Religia		2	1+1	1+1
Język polski	5	5	5	5
Historja	—	—	—	2
Geografia i nauka o przyrodzie	—	—	2	3
Arytmetyka z geometrią	3	3	3	3
Rysunek	1	1	1	1
Zajęcia praktyczne		1	2	2
Śpiew		1	1	1
Ćwiczenia cielesne				1 chł. 1 dz.
Liczba godzin ucznia	12	13	17	20
Liczba godzin nauczyciela . . .	23		35	
	58			

Ponadto 10 minut codziennych ćwiczeń cielesnych.

Każdy oddział uczy się przeważnie osobno.

Wyjątki:

- 1) nauka religii w kompletach z oddziałów I i II oraz z III i IV,
- 2) ćwiczenia cielesne w zespołach według płci:
  - a) chłopcy z oddziałów III i IV,
  - b) dziewczęta z oddziałów III i IV.

Warjant b.

PRZEDMIOTY	Oddziały			
	I	II	III	IV
Religia	2	2	1+1	1+1
albo	2		2	2
Język polski	5	5	5	5
Historja	—	—	—	2
Geografja i nauka o przyrodzie	—	—	2	3
Arytmetyka z geometrją	3	3	3	3
Rysunek	} 1	} 1	1	1
Zajęcia praktyczne			1	2
Śpiew	} 1	} 1	1	1
Ćwiczenia cielesne			1 chł. 1 dz.	
Liczba godzin ucznia	12	12	16	20
Liczba godzin nauczyciela	24		34	
	58			

Ponadto 10 minut codziennych ćwiczeń cielesnych.

Warjant b. może być stosowany tylko wówczas, kiedy ze względu na ilość uczniów nie będzie można połączyć w jeden komplet na naukę religii bądź oddziałów I i II, bądź III i IV.

Warjant c.

Jeżeli na naukę religii przydziela się godziny nadliczbowe, wówczas można zastosować plan najkorzystniejszy w ramach 64 godzin.

PRZEDMIOTY	Oddziały			
	I	II	III	IV
Religja	2	2	1+1	1+1
albo	2		2	2
Język polski	6	6	5	5
Historja	—	—	—	2
Geografja i nauka o przyrodzie	—	—	2	3
Arytmetyka z geometrją	3	3	3	3
Rysunek	1	1	1	2
Zajęcia praktyczne	1	1	2	2
Śpiew	} 1	} 1	1	1
Ćwiczenia cielesne			1 chł. 1 dz.	
Liczba godzin ucznia	14	14	17	21
Liczba godzin nauczyciela	28		36	
	64			

Ponadto 10 minut codziennych ćwiczeń cielesnych.

Przy istnieniu oddziału V-go te same plany godzin, przyczem oddziały IV i V tworzą jeden komplet i dzielą się godzinami przeznaczonemi dla oddziału IV z zastosowaniem nauki głośnej i cichej, nauka historii odbywa się wspólnie tylko głośno. Wszyscy uczniowie, uczęszczający w roku szkolnym 1933/34 do klasy III pozostają w niej na rok szkolny 1934/35.

Szkoły o trzech nauczycielach.

Warjant a.

PRZEDMIOTY	O d d z i a ł y					
	I	II	III	IV	V	VI
Religja	2	2	2		1+1	1+1
Język polski	6	6	4+3	4+3	4+3	3+3
Historja	—	—	—	—	2+1	2+1
Geografia	—	—	} 3 }	} 4 }	2+1	2+1
Nauka o przyrodzie	—	—			2+1	2+1
Arytmetyka z geometrią	3	4	3+2	3+2	2+2	2+2
Rysunek	1	1	2		2	
Zajęcia praktyczne	1	1	2		3	
Śpiew	1	1	1		2	
Ćwiczenia cielesne	1	1	1		1 chł.	1 dz.
Liczba godzin ucznia	15	16	23	24	30	29
Liczba godzin nauczyciela	15	16	29		34	

Razem godzin nauczyciela 94: 86 etatowych i 8 nadliczbowych.

Przy większej liczbie uczniów:

Rysunek	1	1	1	1
Zajęcia praktyczne	1	1	2	2
Ćwiczenia cielesne	1		1	
Liczba godzin ucznia	21	22	28	27

Ponadto 10 minut codziennych ćwiczeń cielesnych.

Przy zastosowaniu tabelki bez zmian, wskazanych pod nią:

Oddziały III i IV mają 18 godzin nauki równoczesnej w jednej izbie, poza tem oddział III ma 5 godzin nauki osobnej (1 godz. języka polskiego, 3 godziny nauki geografji z nauką o przyrodzie, 1 godzina arytmetyki z geometrją), oddział IV—6 godz. (1 godz. języka polskiego, 4 godz. nauki geografji i nauki o przyrodzie, 1 godz. arytmetyki z geometrją). Jednocześnie odbywa się nauka głośna i cicha tego samego przedmiotu: trzy godziny nauki cichej języka polskiego w oddziale III są dla oddziału IV godzinami nauki głośnej tego przedmiotu i nawzajem trzy godziny nauki głośnej w oddziale III przypadają jednocześnie z trzema godzinami nauki cichej w oddziale IV; podobnie się dzieje z godzinami arytmetyki z geometrją, prócz jednej osobnej w każdej klasie.

Rozkład tygodniowy godzin może być tak ułożony, że codzien przypadnie po trzy pierwsze godziny nauki jednoczesnej w jednej izbie, nadto dla oddziału III dwa razy w tygodniu po dwie godziny i raz jedna godzina nauki osobnej, dla oddziału IV w innych dniach tygodnia po dwie godziny nauki osobnej. W ten sposób uczniowie oddziału III będą mieli trzy razy tygodniowo po trzy godziny nauki, raz cztery i dwa razy pięć, uczniowie oddziału IV trzy razy tygodniowo po trzy godziny, trzy razy po pięć.

Oddziały V i VI mają 25 godzin nauki równoczesnej w jednej izbie, poza tem oddział V ma cztery godziny nauki osobnej (1 godzina języka polskiego, 1 godz. historii, 1 godz. geografji, 1 godz. nauki o przyrodzie), oddział VI trzy godziny (1 godz. historii, 1 godz. geografji, 1 godz. nauki o przyrodzie), ćwiczenia cielesne odbywają się w zespołach chłopców i dziewcząt, co daje jeszcze dwie godziny nauczyciela. Jednocześnie może się odbywać bez wyjątku nauka głośna i cicha tego samego przedmiotu (religja: 1+1, 1+1, język polski: 3+3, 3+3 bez godziny oddzielnej i t. d.).

Rozkład tygodniowy godzin może być tak ułożony, że pięć razy przypadnie po 4 godziny nauki jednoczesnej, a mianowicie: godziny od 2-ej do 5-ej włącznie, a raz 5 pierwszych godzin. Nadto dla oddziału V cztery razy po pierwszej godzinie, a dla oddziału VI trzy razy po szóstej godzinie nauki osobnej. Poza tem w jednym dniu na pierwszej godzinie lekcyjnej będą mieli ćwiczenia cielesne chłopcy, a na godzinie szóstej w tym samym dniu dziewczęta. W ten sposób uczniowie oddziału V będą mieli sześć razy po pięć godzin, uczniowie oddziału VI pięć razy po pięć godzin i raz cztery godziny. Jeden z oddziałów będzie w większości wypadków przychodził na pierwszą godzinę, drugi na drugą. Rozkład ten może być zilustrowany za pomocą następującej tabeli:

Godziny lekcyjne.

DNI TYGODNIA	1	2	3	4	5	6
1.	V	V VI	V VI	V VI	V VI	VI
2.	V	V VI	V VI	V VI	V VI	VI
3.	V	V VI	V VI	V VI	V VI	VI
4.	V VI	V VI	V VI	V VI	V VI	—
5.	V VI chł. ćw. ciel.	V VI	V VI	V VI	V VI	V VI dz. ćw. ciel.
6.	V	V VI	V VI	V VI	V VI	—

Zmiany, wskazane pod tabelką warjantu a, dotyczą przypadków, gdy liczby uczniów w oddziałach III i IV ym, lub V i VI-ym, albo w obu tych kompletach, łącznie z warunkami lokalowymi, uniemożliwią lub zbyt utrudnią pracę nad rysunkiem i prowadzenie zajęć praktycznych bez podziału tych kompletów.

Można tu zastosować następujące rozkłady godzin:

Oddziały III i IV.

Godziny lekcyjne.

DNI TYGODNIA	1	2	3	4	5	6
1.	III	III IV	III IV	III IV	IV	—
2.	III	III IV	III IV	III IV	IV	—
3.	III	III IV	III IV	IV	IV	—
4.	III	III IV	III IV	IV	IV	—
5.	III	III	III IV	III IV	IV	—
6.	III	III IV	III IV	IV	—	—

Oddziały V i VI.

Godziny lekcyjne.

DNI TYGODNIA	1	2	3	4	5	6
1.	V	V VI	V VI	V VI	V VI	VI
2.	V	V VI	V VI	V VI	V VI	VI
3.	V	V	V VI	V VI	V VI	VI
4.	V	V VI	V VI	V VI	VI	VI
5.	V	V VI	V VI	V VI	V VI	—
6.	V	V VI	V VI	V VI	VI	—

Warjant b.

PRZEDMIOTY	O d d z i a ł y					
	I	II	III	IV	V	VI
Religja	2	2	2	2	1+1	1+1
Język polski	6	6	5	5	4+3	3+3
Historja	—	—	—	—	2+1	2+1
Geografja	—	—	} 3	} 4	2+1	2+1
Nauka o przyrodzie	—	—			2+1	2+1
Arytmetyka z geometrją	3	4	4	4	2+2	2+2
Rysunek	} 1	} 1	1	1	2	
Zajęcia praktyczne			1	1	3	
Śpiew	} 1	} 1	} 1	} 1	2	
Ćwiczenia cielesne					1 chł. 1 dz.	
Liczba godzin ucznia	13	14	17	18	30	29
Liczba godzin nauczyciela	13	14	17	18	34	

Razem godzin nauczyciela 96: 86 etatowych i 10 nadliczbowych.

Przy większej liczbie uczniów:

Rysunek	1	1
Zajęcia praktyczne	2	2
Ćwiczenia cielesne	1	
Liczba godzin ucznia	27	26

Ponadto 10 minut codziennych ćwiczeń cielesnych.

Zasadnicza różnica polega na tem, że uczą się osobno cztery oddziały: I, II, III i IV, komplet zaś tworzą tylko oddziały V i VI. Organizacja pracy w tym komplecie — jak przy użyciu warjantu poprzedniego.

Warjant c.

PRZEDMIOTY	O d d z i a ł y					
	I	II	III	IV	V	VI
Religja	2	2	2	2	2	2
Język polski	6	5	4+3	4+3	5	4
Historja	—	—	—	—	3	2
Geografja	—	—	} 3	} 3	3	2
Nauka o przyrodzie	—	—			3	2
Arytmetyka z geometrją	3	4	3+2	3+2	3	3
Rysunek	} 1	} 1	2	1	1	
Zajęcia praktyczne			2	2	2	
Śpiew	} 1	} 1	1	1	1	
Ćwiczenia cielesne			1	1	1	
Liczba godzin ucznia	13	13	23	23	24	20
Liczba godzin nauczyciela	13	13	28	42		

Razem godzin nauczyciela 96: 86 etatowych i 10 nadliczbowych.

Przy większej liczbie uczniów:

Rysunek	1	1
Zajęcia praktyczne	1	1
Liczba godzin ucznia	21	21

Ponadto 10 minut codziennych ćwiczeń cielesnych.

W tym przypadku uczą się osobno oddziały I i II, oraz V i VI, łączone tylko przy nauce śpiewu i ćwiczeń cielesnych. Organizacja pracy w oddziałach III i IV — jak przy użyciu warjantu a, z tą różnicą, że oddział IV ma osobno nie cztery, lecz trzy godziny nauki geografji z nauką o przyrodzie i że przeto oprócz trzygodzinnej nauki jednoczesnej w jednej izbie ma dwa razy po dwie i raz jedną godzinę nauki osobnej, co daje trzy razy po 3 godziny, raz 4 i dwa razy po 5 godzin, jak w oddziale III.

Szkoły o czterech nauczycielach.

Warjant a.

PRZEDMIOTY	O d d z i a ł y					
	I	II	III	IV	V	VI
Religia	2	2	2	2	1+1	1+1
Język polski	6	6	6	6	4+3	3+3
Historja	—	—	—	—	2+1	2+1
Geografia	—	—	} 3	} 4	2+1	2+1
Nauka o przyrodzie	—	—			2+1	2+1
Arytmetyka z geometrją	3	4	4	4	3+2	2+2
Rysunek	1	2	2	2	2	2
Zajęcia praktyczne	1	2	2	2	2	2
Śpiew	1	1	2	2	2	2
Ćwiczenia cielesne	1	1	2	2	1 chl.	1 dz.
Liczba godzin ucznia	15	18	23	24	30	28
Liczba godzin nauczyciela	15	18	43		38	

Razem godzin nauczyciela 114.

Ponadto 10 minut codziennych ćwiczeń cielesnych.

Przy takiej organizacji pracy oddziały od I do IV uczą się oddzielnie, lub przeważnie oddzielnie, oddziały V z VI-tym są przeważnie łączone.

Oddziały te mają 20 godzin nauki równoczesnej w jednej izbie, poza tem oddział V ma 9 godzin nauki osobnej (1 godz. jęz. polskiego, 1 godz. historii, 1 godz. geografji, 1 godz. nauki o przyrodzie, 1 godz. arytmetyki z geometrją, 2 godz. rysunku, 2 godz. zajęć praktycznych), oddział VI — 7 godz. (1 godz. historii, 1 godz. geografji, 1 godz. nauki o przyrodzie, 2 godz. rysunku, 2 godz. zajęć praktycznych), ćwiczenia cielesne odbywają się w zespołach chłopców i dziewcząt, co daje jeszcze 2 godziny nauczyciela. Jednocześnie może się odbywać bez wyjątku nauka głośna i cicha tego samego przedmiotu (religja: 1 + 1, 1 + 1, jęz. polski: 3 + 3, 3 + 3 bez godziny oddzielnej i t. d.).

Rozkład tygodniowy godzin może być następujący:
Godziny lekcyjne.

Dni tygodnia	1	2	3	4	5	6
1	V	V VI	V VI	V VI	V VI	VI
2	V	V VI	V VI	V VI	V VI	VI
3	V	V VI	V VI	V VI	V (VI)	—
4	V	V VI	V VI	V VI	V (VI)	VI
5	V	V VI	V VI	V VI	Ćwiczenia cielesne chłopcy (dziewczęta)	VI
6	V	V	V VI	V VI	V VI	VI

V (VI) oznacza, że oddział V ma naukę osobno w izbie oddziału V i VI, a oddział VI ma naukę osobną w izbie oddziału IV-go.

Ćwiczenia cielesne odbywają się również osobno dla chłopców, osobno dla dziewcząt, bądź na boisku, bądź w dwóch izbach.

Warjant b.

PRZEDMIOTY	Oddziały					
	I	II	III	IV	V	VI
Religia	2	2	2		2	2
Język polski	6	6	4 + 5	4 + 3	5	4
Historja	—	—	—	—	3	3/2
Geografia	—	—	3	4	3	2/3
Nauka o przyrodzie	—	—	3	4	3	2
Arytmetyka z geometrią	3	4	3 + 2	3 + 2	4	3
Rysunek	1	1	2	2	2	2
Zajęcia praktyczne	1	1	2	2	2	2
Śpiew	1	1	2		2	
Ćwiczenia cielesne	1	1	2		1 chł. 1 dz.	
Liczba godzin ucznia	15	15	25	26	27	23
Liczba godzin nauczyciela	16	16	35		48	

Razem liczba godzin nauczyciela 114.

Ponadto 10 minut codziennych ćwiczeń cielesnych.

Zamiast oddziałów V i VI, jak w warjancie a, łączą się w komplet oddziały III i IV. Oddziały te mają po 16 godzin nauki równoczesnej w jednej izbie, poza tem oddział III ma 9 godzin nauki osobnej (1 godz. jęz. polskiego, 3 godz. geografji z nauką o przyrodzie, 1 godz. arytmetyki, 2 godz. rysunku, 2 godz. zajęć praktycznych), oddział IV—10 godz. (1 godz. jęz. polskiego, 4 godz. geografji i nauki o przyrodzie, 1 godz. arytmetyki z geometrją, 2 godz. rysunku, 2 godz. zajęć praktycznych). Jednocześnie odbywa się nauka głośna i cicha tego samego przedmiotu: trzy godziny nauki głośnej języka polskiego w oddziale III są dla oddziału IV godzinami nauki cichej tego przedmiotu i nawzajem trzy godziny nauki cichej w oddziale III przypadają jednocześnie z trzema godzinami nauki głośnej w oddziale IV-tym; podobnie się dzieje z godzinami arytmetyki z geometrją, prócz jednej osobnej w każdym oddziale.

Rozkład tygodniowy godzin może być następujący:

Godziny lekcyjne.

Dni tygodnia	1	2	3	4	5	6
1	III	III IV	III IV	III IV	IV	IV
2	III	III IV	III IV	III IV	III (IV)	—
3	III	III IV	III IV	III IV	IV	IV
4	III	III IV	III IV	III (IV)	III	—
5	III	III IV	III IV	III IV	IV	IV
6	III	III IV	III IV	IV	IV	—

III (IV) oznacza, że oddziały III i IV mają lekcje w różnych izbach.

Co do oddziału V i VI:

W oddziale VI przewiduje się podział godzin nauki historii i geografji w ten sposób, że w pierwszym półroczu przeznaczają się na historję 3 godziny, a na geografję 2 godz. tygodniowo, natomiast w półroczu drugim na historję 2, a na geografję 3 godz. tygodniowo. Śpiewu oba te oddziały uczą się wspólnie. Ćwiczenia cielesne odbywają się w zespołach chłopców i dziewcząt.

Warjant c.

PRZEDMIOTY	Oddziały					
	I	II	III	IV	V	VI
Religja	2	2	2	2	2	2
Język polski	6	6	6	6	5	4
Historja	—	—	—	—	3	3/2
Geografja	—	—	} 3	} 4	3	2/3
Nauka o przyrodzie	—	—			3	3
Arytmetyka z geometrją	3	4	4	4	4	3
Rysunek	1	1	2	2	2	2
Zajęcia praktyczne	1	2	2	2	3	3
Śpiew	1	1	2		2	
Ćwiczenia cielesne	1	1	2		1 chł. 1 dz.	
Liczba godzin ucznia	15	17	23	24	28	25
Liczba godzin nauczyciela	15	17	43		51	

Razem godzin nauczyciela 126: 114 etatowych i 12 nadliczbowych.
 Ponadto 10 minut codziennych ćwiczeń cielesnych.

Wszystkie oddziały uczą się osobno wszystkich przedmiotów, z wyjątkiem śpiewu w oddziałach III — VI, oraz ćwiczeń cielesnych w tych samych oddziałach, przytem na ćwiczenia cielesne łączą się w zespół chłopcy z oddziałów V i VI i w drugi zespół dziewczęta z tych samych oddziałów. Godziny nauki historji i geografji w oddziale VI są podzielone w ten sam sposób, jak w warjancie b.

Szkoły o pięciu nauczycielach.

PRZEDMIOT	O d d z i a ł y						
	I	II	III	IV	V	VI	VII
Religia	2	2	2	2	2	1+1	1+1
Język polski	7	7	7	7	5	3+3	3+3
Historja	—	—	—	—	3	2+1	0/3+1
Geografja	—	—	4	5	3	2+1	3+1/0
Nauka o przyrodzie . . .	—	—	4	4	3	3	3+1
Arytmetyka z geometrią	3	4	4	4	4	2+2	2+2
Rysunek	1	1	2	2	2	2	2
Zajęcia praktyczne . . .	1	2	3	3	3	3	3
Śpiew	1	1	2	2	2	2	2
albo	1	1	2	2	2	2	2
Ćwiczenia cielesne . . .	1	1	2	2	2	2 chł. dz.	2
albo	2	2	2	2	2	2 chł. dz.	2
Liczba godzin ucznia . .	16	18	26	27	29	30	29
lub	17	19					
Liczba godzin nauczy- ciela	16	18	78		37		
lub	17	19	lub 76				

Ponadto 4 ćwic. ciel. V, VI
i VII oddz.

1 godzina chóru.

Razem godzin nauczyciela 154: 142 etatowe i 12 nadliczbowych.

Ponadto 10 minut codziennych ćwiczeń cielesnych.

Dla uzyskania oszczędności w liczbie godzin łączy się w jeden komplet do nauki śpiewu albo oddziały III i IV, albo IV z V i zawsze VI z VII; dla tego samego celu albo łączy się w jeden komplet przy ćwiczeniach cielesnych oddziały III i IV, albo też przeznaczają się na nie tylko po jednej godzinie, zamiast po 2 w oddziałach I i II. Wybór wskazanych ewentualności zależy od liczby dzieci i warunków miejscowych. Oddziały VI i VII mają 18 godzin nauki równoczesnej w jednej

izbie (2 godziny religii, 6 godz. języka polskiego, 3 godz. historii i geografii, w VII—historji lub geografji, 1 godz. nauki o przyrodzie, 4 godziny arytmetyki z geometrją, 2 godz. śpiewu), poza tem oddział VI ma 10 godzin nauki osobnej (3 godziny historii i geografji, 2 godz. nauki o przyrodzie, 2 godz. rysunku, 3 godz. zajęć praktycznych), oddział VII — 9 (1 godz. historii lub geografji, 3 godz. nauki o przyrodzie, 2 godz. rysunku, 3 godz. zajęć praktycznych), ćwiczenia cielesne odbywają się w zespołach chłopców i dziewcząt z oddziałów V, VI i VII. W oddziale VII—geografja w I półr., historia w II. Przy nauce równoczesnej według dwu programów religii, języka polskiego, nauki o przyrodzie, arytmetyki z geometrją oba oddziały pracują, jeden głośno, drugi cicho, nad tym samym przedmiotem. Organizacja nauczania historii i geografji, poza godzinami osobnemi dla każdego oddziału, jest taka, że jedna z godzin głośnej nauki historii lub geografji w oddziale VI przypada równocześnie z 1 godziną cichej nauki historii lub geografji w oddziale VII, przytem należy się starać zapomocą niewielkiej odmienności rozkładu godzin w dwu półroczach o to, aby to były te same przedmioty, że dalej podczas 2 godzin cichej nauki historii i geografji w oddziale VI odbywa się nauka głośna bądź geografji, bądź historii w oddziale VII, zależnie od półroczu.

Jeżeli jest do rozporządzenia sześć izb, wówczas oddziały VI i VII uczą się codziennie przez 3 godziny w jednej izbie, potem jedna z nich wychodzi do innej izby i dalsze lekcje odbywają się osobno. Jeżeli nie ma szóstej izby, to wówczas rozkład może być następujący:

Godziny lekcyjne.

Dni tygodnia	1	2	3	4	5	6
1	VI	VI VII	VI VII	VI VII	VI VII	VII
2	VI	VI VII	VI VII	VI VII	VI (VII)	VII
3	VI	V VI VII ćw. ciel. chl. dz	VI VII	VI VII	VI (VII)	VII
4	VI	VI VII	VI VII	VI VII	VI (VII)	VII
5	VI	VI VII	VI VII	VI VII	VI (VII)	VII
6	VI	V VI VII ćw. ciel. chl. dz.	VI VII	VI VII	VI (VII)	—

VI (VII) oznacza, że oddziały VI i VII mają naukę w dwóch różnych izbach, ćwiczenia cielesne odbywają się osobno dla zespołu chłopców i zespołu dziewcząt bądź na boisku, bądź w dwu różnych izbach lub lokalach szkolnych.

Szkoły o sześciu nauczycielach.

Warjant a.

PRZEDMIOTY	Oddziały						
	I	II	III	IV	V	VI	VII
Religia	2	2	2	2	2	1+1	1+1
Język polski	7	7	7	7	5	3+3	3+3
Historja	—	—	—	—	3	3	0/4
Geografja	—	—	4	5	3	3	4/0
Nauka o przyrodzie	—	—			3	3	4
Arytmetyka z geometrją	3	4	4	4	4	3+1	3+1
Rysunek	1	2	2	2	2	2	2
Zajęcia praktyczne	2	3	4	4	4	3	3
Śpiew	1	1	2	2	2	2	
Ćwiczenia cielesne	2	2	2	2	2 chl. 2 dz.		
Liczba godzin ucznia	18	21	27	28	30	30	29
Liczba godzin nauczyciela	18	21	27	28	75		

godzina ćwiczeń chóru.

Razem godzin nauczyciela: 170.

Nadto 10 minut codziennych ćwiczeń cielesnych.

Oddziały VI i VII mają 12 godzin nauki równoczesnej w jednej izbie, poza tem oddział VI ma 16 godzin nauki osobnej (3 godz. historii, 3 godz. geografji, 3 godz. nauki o przyrodzie, 2 godz. arytmetyki z geometrją, 2 godz. rysunku, 3 godz. zajęć praktycznych), oddział VII—15 (4 godz. historii lub geografji, 4 godz. nauki o przyrodzie, 2 godz. arytmetyki z geometrją, 2 godz. rysunku, 3 godz. zajęć praktycznych). Jednocześnie może się odbywać bez wyjątku nauka głośna i cicha tego samego przedmiotu (religja 1+1, język polski 3+3, 3+3, arytmetyka 1+1, 1+1 prócz 2 godzin oddzielnych w każdym oddziale). Ćwiczenia cielesne odbywają się w zespołach chłopców i dziewcząt z oddziałów V, VI i VII.

Podczas dwu pierwszych godzin oba oddziały VI i VII mogą się uczyć razem w większej z dwu własnych izb, potem się rozchodzą i każdy uczy się w swojej izbie.

Warjant b.

Stosuje się przy 14 godzinach nadliczbowych. Zasadniczy plan godzin podany poniżej, stosowany w szkołach o 6 nauczycielach przy 14 godzinach nadliczbowych oraz w szkołach o 7-miu nauczycielach i większej ich liczbie.

PRZEDMIOTY	O d d z i a ł y						
	I	II	III	IV	V	VI	VII
Religja	2	2	2	2	2	2	2
Język polski	7	7	7	7	5	5	5
Historja	—	—	—	—	3	3	0/4
Geografja	—	—	} 4	} 5	3	3	4/0
Nauka o przyrodzie	—	—			3	3	4
Arytmetyka z geometrją	3	4	4	4	4	4	4
Rysunek	1	2	2	2	2	2	2
Zajęcia praktyczne	2	3	4	4	4	4	4
Śpiew	1	1	2	2	2	2	2
Ćwiczenia cielesne	2	2	2	2	2	2	2
Razem godzin ucznia	18	21	27	28	30	30	29
Razem godzin nauczyciela	18	21	27	28	30	59	

1 godzina ćwiczeń chóru.

Razem godzin nauczyciela 184.

Nadto 10 minut codziennych ćwiczeń cielesnych.

Wskazane przy poszczególnych warjantach codzienne 10-cio minutowe ćwiczenia cielesne nie są obowiązkowe dla oddziału I i II.

Należy przewidzieć różne możliwości przy organizacji ćwiczeń cielesnych:

a) przy istnieniu oddziałów równoległych w oddziałach V, VI i VII należy łączyć chłopców z oddziałów równoległych tego samego oddziału w jeden zespół i tak samo dziewczęta z oddziałów równoległych jednego oddziału,

b) można tworzyć zespoły dziewcząt i chłopców oddziałów VI i VII, a w oddziale V dzielić młodzież przynajmniej podczas niektórych ćwiczeń według płci na dwie grupy ćwiczące równocześnie,

c) można wreszcie organizować ćwiczenia cielesne w ten sposób, że zespoły ćwiczące osobno tworzy się z uczniów względnie uczniów oddziału V, VI i VII. Oszczędza się wtedy dwie godziny, które można wyzyskać na przykład na tworzenie grup przy nauczaniu przyrodoznawstwa i zajęć praktycznych.

Można również przewidzieć tworzenie zespołów z uczniów i uczniów oddziałów III i IV.

B. Szkoły powszechne z niepolskim językiem nauczania z wyjątkiem szkół z niemieckim językiem nauczania.

W oddziałach V, VI i VII szkół 7 i 6-klasowych będzie obowiązywał plan następujący:

PRZEDMIOTY	W SZKOLE					
	7-mio klasowej			6-cio klasowej		
	V	VI	VII	V	VI	VII
Religja	2	2	2	2	2	2
Język polski	4	4	4	4	4	4
Język nauczania	4	4	4	4	4	4
Historja	2	2	} 4	2	2	} 4
Geografja	3	3		3	3	
Nauka o przyrodzie	3	3	4	3	3	4
Arytmetyka z geometrja	4	4	4	4	4	4
Rysunek	2	2	2	2		2
Zajęcia praktyczne	3	3	3	3		3
Śpiew	1	1	1	1		1
Ćwiczenia cielesne	2	2	2	2		2
Ilość godzin ucznia	30	30	30	30	30	30

Poza tem obowiązują plany z roku 1927 ze zmianami następującymi:

1. Usuwa się w oddziale III osobną naukę historii, a wzmacnia o jedną godzinę naukę języka polskiego i o jedną godzinę naukę języka nauczania.

2. W szkołach o 3 i 4 nauczycielach nie otwiera się oddziału siódmego. Uczniowie oddziału VI nie opuszczający szkoły pozostają na drugi rok w tym samym oddziale.

3. Zamiast kompletu złożonego z oddziału V, VI i VII, tworzy się w tych szkołach komplet oddziału V i VI według dawnego planu godzin z tą różnicą, że znikają godziny, przeznaczone dla oddziału VII.

Programy nowe wchodzi do tych samych oddziałów, co w szkołach z polskim j. nauczania—po odpowiednim przystosowaniu.

C. Szkoły powszechne dwujęzyczne.

Jak szkoły z niepolskim językiem nauczania z odróżnieniem przedmiotów nauczanych w języku polskim i w języku nauczania.

D. Szkoły z niemieckim językiem nauczania.

Dawne plany godzin z następującymi zmianami:

1) usuwa się historję z oddziału III, a wzmacnia o 1 godzinę naukę języka polskiego i niemieckiego.

2) w szkołach 3 i 4-klasowych nie otwiera się oddziału siódmego, jak w szkołach z niepolskim językiem nauczania.

Podsekretarz Stanu:

(—) *Kazimierz Pieracki.*

57.

OKÓLNİK

Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego

z dnia 16 maja 1934 r. (Nr. O-21597/34)

**do P. P. Dyrektorów i Kierowników szkół w Okręgu
w sprawie przestrzegania przez uczącą się młodzież przepisów
ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej.**

Stwierdzono, że większość uczącej się młodzieży nie zna przepisów dotyczących ustawy z dnia 23 maja 1924 r. o powszechnym obowiązku wojskowym, której jednolity tekst ogłoszony został w Dzienniku Ustaw R. P. Nr. 60 poz. 455 z roku 1933.

Zaniedbanie wykonania postanowień tej ustawy, jak:

1) niezgłoszenie się w terminie do rejestracji 18 i 20 letnich,

2) niestawienie się w terminie wyznaczonym na komisję poborową albo też niezgłoszenie się na wezwanie władz administracyjnych i samorządowych w sprawach wojskowych,

3) niezadośćuczynienie obowiązкови meldunkowemu (niezawiadomienie o zmianie adresu), lub też wyjazd zagranicę bez zastosowania się do ustalonych przepisów wojskowych,

pociąga za sobą karę aresztu do 3 miesięcy i grzywny do 3.000 zł. albo jedną z tych kar.

W znowelizowanej ustawie uchylono przepisy dawnego art. 117, według którego z każdą karą za przekroczenie powyższych przepisów łączyła się utrata prawa do odroczenia i do skróconej służby wojskowej; wobec tego, by zapobiec nieprzestrzeganiu omówionych wyżej przepisów, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wydało zarządzenie do podległych władz, aby te ostatnie, które dotychczas stosowały częstokroć zbyt niski wymiar kary (przeważnie kilku złotych grzywny) obecnie nakładały kary surowsze.

Mając na uwadze dobro młodzieży, polecam, aby Dyrekcje i Kierownictwa szkół odpowiednio pouczyły i przypominały młodzieży, której to dotyczy, konieczność gruntownego zaznajomienia się ze wspomnianą ustawą, a w szczególności z przepisami art. 24, 27, 34, 35, 59 ust. ostatni, 63, 66, 94, 95 i 99 i stosowania się do nich.

Kurator Okręgu Szkolnego:

(—) *K. Szelański.*

58.

O K Ó L N I K

Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego

z dnia 22 maja 1934 r. Nr. O-19178/34

**do PP. Inspektorów Szkolnych, Dyrektorów i Kierowników
wszystkich szkół w Okręgu**

**w sprawie przestrzegania przepisów ustawy o przymusowym
szczepieniu ochronnym przeciwko ospie.**

Sprawozdania lekarzy, odwiedzających szkoły powszechne, notują dość często wypadki znajdowania się w szkołach pewnej liczby dzieci nieszczepionych powtórnie przeciwko ospie.

Celem usunięcia tego niedopuszczalnego stanu rzeczy na podstawie pisma Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 10 kwietnia 1934 r. N. I WF-1299/34 zarządzam:

I. Dyrekcje i Kierownictwa szkół niezwłocznie sprawdzą, czy wszyscy (tkie) uczniowie (enice) posiadają świadectwo o skutecznym przyjęciu się ospy tak po pierwotnym szczepieniu, jak i po powtórnym; w razie niemożności przedstawienia przez uczniów (enice) tych świadectw lekarze szkolni dokonają sprawdzenia szczepienia pierwotnego, jak i powtórnego.

W szkołach, nie mających lekarzy szkolnych, sprawdzanie pierwotnego szczepienia może być przeprowadzone przez nauczycieli (opiekunów klasowych). Sprawdzenie powtórnego szczepienia, o ile nie zostało przedłożone odpowiednie zaświadczenie, może być dokonane wyłącznie przez lekarza. Wyniki sprawdzenia należy zanotować bądź na osobnych listach, bądź w dziennikach klasowych.

Dzieci, które nie mają świadectw lub śladów szczepień, należy wciągnąć na specjalną listę imienną, którą należy przesłać natychmiast do właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej (lekarza powiatowego). Lista imienna powinna podawać imię i nazwisko ucznia, miejsce zamieszkania (adres) oraz rok urodzenia.

Jeżeli liczba dzieci, którym musi być zaszczepiona ospa, jest dość znaczna, należy w porozumieniu z lekarzem powiatowym lub miejskim zorganizować szczepienie ospy na miejscu, w szkole.

Dyrekcje i Kierownictwa szkół dołożą wszelkich starań, by do końca roku szkolnego nie było w szkole dzieci nieszczepionych powtórnie na ospę.

II. Przypominam, że w myśl postanowienia ustępu drugiego art. 8 ustawy z dnia 9 lipca 1929 r. o przymusowym szczepieniu ochronnym przeciwko ospie dzieci nieszczepionych w przepisanych terminach t. j. w pierwszym i 7-ym roku życia nie wolno przyjmować do szkół. W związku z tem z zapisami i przyjmowaniem dzieci do pierwszej klasy szkoły powszechnej kierownictwa szkół winny żądać od uczniów (enic) przedstawienia świadectw zarówno pierwszego szczepienia ochronnego przeciwko ospie, jak również i powtórnego, — jeżeli zaś w danej miejscowości termin urzędowy dorocznych szczepień przypadnie już w okresie nauki szkolnej, winny dopilnować, by wszystkie dzieci, podlegające przymusowi powtórnego szczepienia, zostały w przepisany terminie zaszczepione.

P. P. Inspektorzy Szkolni podczas odwiedzin szkół zechcą na tę sprawę zwracać stale uwagę i sprawdzać wykonanie ustawy i niniejszych zarządzeń.

III. Jednocześnie podaję do wiadomości, że w Dzienniku Ustaw R. P. Nr. 13 z r. 1934 poz. 113 ogłoszony został jednolity tekst ustawy z dnia 19 lipca 1919 r. o przymusowym szczepieniu ochronnym przeciwko ospie, jako załącznik do Obwieszczenia Ministra Opieki Społecznej z dnia 25 stycznia 1934 r.

Kurator Okręgu Szkolnego:

(—) *K. Szelągowski.*

59.

O K Ó L N I K

Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego

z dnia 16 maja 1934 r. Nr. II-22157/34

**do P. P. Dyrektorów i Przełożonych państwowych szkół
średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich
w Okręgu**

**w sprawie przyjmowania do szkół państwowych
dzieci urzędników państwowych.**

Na podstawie pisma Ministerstwa W.R. i O.P. z dnia 4 maja 1934 r. Nr. II-S-3802/34 oraz w związku z okresem zakończenia roku szkolnego polecam, aby Dyrekcje państwowych szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich przy przyjmowaniu do tych szkół zgłaszających się kandydatów dawały z pośród najbardziej uzdolnionych i przygotowanych pierwszeństwo dzieciom nauczycieli wszystkich typów szkół, urzędników państwowych i inwalidów wojennych oraz dzieciom kawalerów orderu „Virtuti Militari”, a nadto Krzyża Niepodległości.

Kurator Okręgu Szkolnego:

(—) *K. Szelągowski.*

60.

O K Ó L N I K

Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego

z dnia 16 maja 1934 r. Nr. O.-19281/34

do P. P. Inspektorów Szkolnych, Kierowników i Nauczycieli
szkół powszechnych w Okręgu

**w sprawie pouczenia młodzieży szkolnej o poszanowaniu
urządzeń telefoniczno-telegraficznych.**

Doszło do mojej wiadomości, że młodzież szkolna wiejska nie rozumiejąc należycie doniosłości urządzeń telefoniczno-telegraficznych — wskutek niewłaściwych zabaw, polegających na tłuczeniu izolatorów lub przerywaniu przewodów, niszczy te urządzenia i przyczynia się do strat materialnych Skarbu Państwa.

Proszę zatem P. P. Nauczycieli (lki) o przeprowadzenie pogadek jeszcze przed końcem roku szkolnego o ważności środków komunikacyjnych, jakimi są telegraf i telefon, o konieczności otaczania opieką tych urządzeń, o stratach materialnych Skarbu Państwa i społeczeństwa, jakie wynikają z powodu uszkodzeń tych urządzeń.

Kurator Okręgu Szkolnego:

(—) *K. Szelański.*

61.

O K Ó L N I K

Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego

z dnia 16 maja 1934. Nr. I. 22420/34

do P. P. Inspektorów Szkolnych, Kierowników Nauczycieli
szkół powszechnych w Okręgu

w sprawie zadrzewienia dróg.

Akcja samorządowa w kierunku zadrzewienia dróg napotyka na duże trudności ze strony ludności wiejskiej; niejednokrotnie bowiem zdarzają się wypadki, że zasadzone już drzewa, miast pielęgnacji ulegają systematycznemu niszczeniu.

W związku z powyższem wzywam P. P. Kierowników i Nauczycieli szkół powszechnych do wykorzystania wszelkich będących w ich dyspozycji środków, celem oddziaływania z jednej strony na uczącą się młodzież, z drugiej zaś na starsze pokolenie, w kierunku wyrobienia zrozumienia doniosłości pod względem kulturalnym i gospodarczym akcji zadrzewienia dróg i potrzeby pielęgnowania zasadzonych drzew.

Kurator Okręgu Szkolnego:

(—) *K. Szelągowski.*

62.

OKÓLNIK

Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego

z dnia 24 maja 1934 r. Nr. O-23649/34

do P. P. Inspektorów Szkolnych, Dyrektorów i Kierowników
wszystkich szkół w Okręgu

**w sprawie zwrotu list składkowych
na cele szkolnictwa polskiego zagranicą.**

W związku z okólnikiem z dnia 10 stycznia 1934 r. Nr. O.40049/34 w sprawie zbiórki na cele szkolnictwa polskiego zagranicą (Dz. Urz. K. O. S. Wil. Nr. 2 r. 1934 poz. 14) i pismem z dnia 11 stycznia 1934 r. Nr. O.40049/34, przy którym przesłano PP. Inspektorom Szkolnym i Dyrekcjom Szkół w Okręgu numerowane listy składkowe na cele szkolnictwa polskiego zagranicą oraz wobec pisma Zarządu Funduszu Szkolnictwa Polskiego Zagranicą z dnia 17 maja 1934 r. Nr. 965/34, że dotąd nie wszystkie szkoły zwróciły wspomniane listy—wzywam PP. Inspektorów Szkolnych, Dyrektorów i Kierowników szkół do niezwłocznego przesłania niezwróconych jeszcze list składkowych bezpośrednio do Zarządu Funduszu Szkolnictwa Polskiego Zagranicą w Warszawie, ul. Mazowiecka 1—5.

Kurator Okręgu Szkolnego:

(—) *K. Szelągowski.*

63.

KOMUNIKATY.

Kursy wakacyjne na terenie Okręgu Szkolnego Wileńskiego.

Na podstawie pisma Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 8 maja 1934 r. Nr. II P-3349 Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wileńskiego komunikuje, że oprócz Konferencji programowych dla nauczycieli szkół powszechnych, Kursów Wychowania Fizycznego, które się odbędą w Trokach w czasie od 3 do 23 lipca włącznie i Kursów Harcerskich (Dziennik Urzędowy Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wileńskiego Nr. 5, z 1934 r.), zatwierdziło Ministerstwo jeszcze Kursy następujące:

Siedziba kursu	Termin	Adres Inspektoratu	Temat kursu i poszczególne zagadnienia	Wysokość wpisowego
Święciany Dojazd koleją do Nowo-Święcian	Od 2 do 28 lipca włącznie	Święciany Inspektorat Szkolny Kierownik Kursu	Kurs wakacyjny jęz. litewskiego, grupa „sprawniej władających językiem litewskim. Kurs zakończony egzaminem celem wydania świadectw ulgowego egzaminu uzupełniającego. Poszczególne zagadnienia: gramatyka literatura konferencja	Wpisowe 15 zł. Internat i wspólna kuchnia od 40 do 45 zł.
Wilno	od 18 do 30 czerwca włącznie	Wilno, Gdańska 6 Inspektor Szkolny m. Wilna Kierownik Kursu	Kurs wakacyjny krajoznawczy dla nauczycieli szkół powszechnych i średnich. Poszczególne zagadnienia: Historja sztuki i kultury Wilna i Wileńszczyzny. Wiadomości z etnologji Wileńszczyzny. Rzut oka na geografję Wileńszczyzny. Rzut oka na sytuację gospodarczą wileńską. Bogactwa naturalne Wileńszczyzny.	Wpisowe 7 zł.

Siedziba kursu	Termin	Adres inspektora	Termin kursu i poszczególne zagadnienia	Wysokość wpisowego
Augustów Baranowicze Brasław Głębokie Grodno Lida Mołodeczno Nieśwież Nowogródek Oszmiana Postawy Stonim Stołpce Suwałki Szczuczyn Święciany Wilejka Wilno pow. Wołkowysk Wołożyn	od 18 do 28 czerwca włącznie	Suwałki Baranowicze Brasław Głębokie Grodno Lida Mołodeczno Nieśwież Nowogródek Oszmiana Postawy Stonim Stołpce Suwałki Szczuczyn Święciany Wilejka Wilno pow. Wołkowysk Wołożyn	10 dniowe kursy wychowania fizycznego. Poszczególne zagadnienia: Program zabaw i gier ruchowych w szkołach powszechnych. Program ćwiczeń codziennych 10 minutowych i ćwiczeń śródlekcyjnych.	Wpisowe 5 zł.

Zgłoszenia winny być przesyłane w drodze służbowej swemu przełożonemu Inspektorowi Szkolnemu w terminie do 1 czerwca i zawierać muszą następujące dane:

zgłoszenia na -----
wymienić tytuł kursu

w ----- w terminie -----

Nazwisko i imię zgłaszającego się, jego stanowisko służbowe i dokładny adres.

Do zgłoszenia należy dołączyć znaczki pocztowe wartości 40 groszy. Wpisowe może być wpłacone w dniu przybycia na kurs Kierownikowi Kursu. Zgłoszenie się—bezwarunkowo obowiązuje do przybycia na kurs. W razie zaś choroby lub innej b. ważnej przyczyny, należy przedstawić usprawiedliwienie Kierownictwu Kursu w dniu rozpoczęcia się Kursu.

Wakacyjne kursy pedagogiczne.

Kuratorjum O.S. Wil. podaje do wiadomości, że Ministerstwo W. R. i O. P. zatwierdziło proponowane przez Zarząd Główny Związku Nauczycielstwa Polskiego wakacyjne kursy pedagogiczne w Brześciu nad

Bugiem, Radomiu, Lublinie, Poznaniu, Warszawie i Wilnie o programie Wyższych Kursów Nauczycielskich (przedmioty grupy A) dla nauczycieli szkół powszechnych, w terminie od dnia 25 czerwca do 21 lipca (włącznie) 1934 r.

Temat kursu w Wilnie:

Pedagogika 80 godzin.

Nauka o Polsce współcz. 40 godz.

I. Analiza procesu wychowawczego.

Czynniki wychowania:

a) tkwiące w wychowaniu,

b) tkwiące w otoczeniu.

II. Problem granic Polski współczesnej. Ludność.

Prelegenci:

Matuszkiewicz Mieczysław, dyrektor państw. sem. naucz. męsk. w Wilnie.

Pawłowski Czesław, nauczycieli gimnazjum Lorentza w Warszawie.

Kierownik kursu — Lisowski Stanisław, nauczyciel szkoły ćwiczeń w Wilnie.

Wakacyjne kursy wychowania fizycznego dla nauczycielstwa szkół powszechnych.

Ministerstwo W. R. i O. P. podaje do wiadomości, iż ogłoszony komunikatem z dnia 19 kwietnia 1934 r. (I WF-1302/34) wakacyjny Kurs wychowania fizycznego dla nauczycielstwa szkół powszechnych (Dz. Urz. K. O. S. Wil. Nr. 5 r. 1934 poz. 49.) w Okręgu Szkolnym Łuckim odbędzie się nie w Ostrogu, lecz w Łucku (Wykłady i ćwiczenia w państw. gimnazjum im. T. Kościuszki. Pomieszczenie i utrzymanie w internacie Seminarjum naucz. Pływanie i kajakowanie na Styrze).

Wakacyjny kurs oświatowo-teatralny.

Kuratorjum O.S. Wil. powiadamia na podstawie pisma Ministerstwa z 11 maja 1934 r. Nr. II-3608/34, że został zaprojektowany wakacyjny kurs oświatowo-teatralny w Wągrowcu w woj. poznańskim w czasie od 18 czerwca do 14 lipca 1934 r. dla nauczycielstwa szkół powszechnych i średnich. Uczestnikami kursu ze względu na program zajęć praktycznych mogą być tylko osoby muzykalne. Grający na instrumentach (smyczkowych, klarncie lub flecie) winni je obowiązkowo przywieźć z sobą dla stworzenia na kursie kapeli. Zajęcia i internat (obowiązujący wszystkich) w Państwowym Seminarjum Nauczycielskim w Wągrowcu.

Utrzymanie na miejscu w cenie około 2 1/2 zł. dziennie. Stacja kolejowa na miejscu. Okolica zdrowa i piękna, las i duże jezioro. Kurs mieszany.

Zgłoszenia winni składać: nauczycielstwo szkół średnich przez właściwe Kuratorjum, a nauczycielstwo szkół powszechnych przez właściwy Inspektorat Szkolny do Kuratorjum Okręgu Szkolnego Poznańskiego najpóźniej do 25 maja. Przy zgłoszeniu należy przesłać wpisowe w wysokości 15 zł.

Kurs przeszkolenia higienicznego dla nauczycielstwa szkół powszechnych.

Państwowa Szkoła Higjeny w Warszawie z inicjatywy i w porozumieniu z Ministerstwem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego organizuje w okresie od 25 czerwca do 14 lipca włącznie XII kurs przeszkolenia higienicznego dla nauczycieli (lek) szkół powszechnych.

Program kursu będzie obejmował 4 działy:

- 1) nauki przyrodnicze: biologja, fizjologja, bakterjologja i nauka o odporności, higjena odżywiania, higjena pracy umysłowej;
- 2) metodyka nauczania higjeny i wychowania higienicznego;
- 3) higjena publiczna (uzdrowotnienie miast i wsi, higjena budynku szkolnego i jego otoczenia);
- 4) higjena społeczna (zwalczanie ostrych chorób zakaźnych, gruźlica, alkoholizmu, higjena dziecka i pielęgniarstwo społeczne).

Kurs przeznaczony jest *dla wykwalifikowanych nauczycieli i nauczycielek szkół powszechnych*. Pierwszeństwo w przyjęciu na kurs będą mieli kierownicy szkół oraz nauczyciele z ukończoną grupą geograficzno-przyrodniczą Wyższego Kursu Nauczycielskiego.

Wykłady i ćwiczenia praktyczne odbywać się będą w Państwowej Szkole Higjeny (ul. Chocimska 24); w programie ponadto pokazy i wycieczki.

Pomieszczenie i utrzymanie znajdą uczestnicy kursu w bursie Państwowej Szkoły Higjeny. Koszty pobytu w bursie wynoszą 4 zł. dziennie.

Dla ułatwienia pobytu na kursie Ministerstwo W.R. i O.P. dla pewnej liczby (30) słuchaczy (ek) zarezerwowało zasiłki po 40 zł. na częściowe pokrycie kosztów utrzymania w bursie. Nauczyciele(ki), którym przyznane zostaną zasiłki, dopłacać zatem będą po 2 zł. dziennie. *W zgłoszeniach kandydaci winni zaznaczyć, czy zamierzają korzystać z bursy.*

Zgłoszenia na kurs na formularzach kart wpisowych na kursy wakacyjne winni kandydaci przesłać przed 2 czerwca 1934 r. bezpośrednio do Dyrekcji Państwowej Szkoły Higjeny w Warszawie, ul. Chocimska 24, wraz z kartą wpisową winien kandydat przesłać do Państwowej Szkoły Higjeny 10 zł. wpisowego.

O przyjęciu na kurs oraz o przyjęciu do bursy kandydaci zostaną powiadomieni przed dniem 10 czerwca b. r.

W razie przyjęcia do bursy kandydat winien całkowitą opłatę za czas pobytu w bursie uiścić w Sekretarjacie Szkoły niezwłocznie po przybyciu na kurs.

**Serja Druga Biblioteczki
Poradni Dydaktyczno-Wychowawczej
przy Kuratorjum O. S. Wil.**

Ponieważ biblioteczka Poradni Dydaktyczno-Wychowawczej, wychodząca nakładem Dziennika Urzędowego Kuratorjum O. S. Wil. nie może wyczerpać wszystkich zaprojektowanych przez Poradnię pomocy niezbędnych dla nauczyciela przy realizowaniu nowych programów, ani też dostarczyć mu ich w odpowiednio szybkim czasie Poradnia przystępuje do wydawania Drugiej Serji Biblioteczki obok dodatków, które będą się nadal ukazywały przy Dzienniku Urzędowym.

Serja Druga Biblioteczki zacznie wychodzić od sierpnia r. b. co 2 miesiące po 3 tomiki dwuarkuszowe (32 str. każdy). Przedpłata roczna za 18 tomików z przesyłką pocztową wynosi zł. 7 gr. 20. Można ją uskutecznić ratami po zł. 1 gr. 20 co dwa miesiące przed każdym 15-ym co drugiego miesiąca. Pierwsza rata powinna być wpłacona do dn. 15 lipca b. r., druga do dn. 15 września i t. d. Przedpłata może być rozłożona również na raty miesięczne w wysokości 65 gr. Pierwszą ratę miesięczną należy wpłacić do dn. 15 czerwca b. r. Każdego prenumeratora obowiązuje prenumerata roczna bez prawa wycofania się z niej przed upływem roku.

Ponadto w czerwcu b. r. otrzymają prenumeratory dodatkowy tomik p. t. „Wytyczne przy opracowywaniu planu wychowawczego szkoły powszechnej” za dopłatą 25 gr. do 1 raty (razem 1 zł. 45 gr. przy racie dwumiesięcznej płatnej przed 15 lipca lub gr. 90 przy racie miesięcznej, płatnej przed 15 czerwca).

Prenumeratę należy wpłacać na konto czekowe P.K.O. Nr. 141.401

właściciel konta Stanisław Turski, Wilno. Cena broszur poza prenumeratą zostanie podniesiona w dwójnasób.

Na Serję Drugą Biblioteczki złożą się następujące prace.

Wytyczne przy opracowywaniu planu wychowawczego szkoły powszechnej. Praca zbiorowa Poradni Dydaktyczno-Wychowawczej (tomik dodatkowy).

Nr. 1. Mgr. Lech Bejnar — Zygmunt August w Wilnie i na Wileńszczyźnie.

Nr. 2—3. Mgr. Teodor Nagurski—Przemysł i handel wojew. Wileńskiego i Nowogródzkiego część I i II.

Nr. 4. Tadeusz Łopalewski — Napoleon Bonaparte w Wilnie i na Wileńszczyźnie.

Nr. 5. Tuchowski, Dynowski, Bodzińska — Rzemiosło na Wileńszczyźnie i Nowogródzcyźnie.

Nr. 6. Turkowski i Korybaciak — Rolnictwo zbiornictwo i pasterstwo na Wileńszczyźnie i Nowogródzcyźnie.

Nr. 7—8. Bodzińska i Dynowski — Sztuka ludowa Wileńszczyzny i Nowogródzcyzny, t. I i II.

Nr. 9. Marja Znamierowska-Prüfferowa—Bartnictwo i łowiectwo na Wileńszczyźnie.

Nr. 10. Marja Znamierowska-Prüfferowa — Rybolóstwo na Wileńszczyźnie.

Nr. 11. Marja Znamierowska-Prüfferowa — Komunikacja wodna na Wileńszczyźnie.

Nr. 12. Turkowski — Dzieje i stan obecny komunikacji lądowej na Wileńszczyźnie i Nowogródzcyźnie.

Nr. 13—14. M. Darejówna—Prace filomatów i filaretów na terenie Wileńszczyzny i Nowogródzcyzny, t. I i II.

Nr. 15. Bieliński Kazimierz — Powstanie Kościuszkowskie w Wilnie i na Wileńszczyźnie.

Nr. 16. Lucjan Krawiec—Udział Litwy w wojnach na południu Rz.-tej (Turcja, Tatarzy Wołosza).

Nr. 17. Lucjan Krawiec—Udział Litwy w wojnach na północy Rz.-tej (Krzyżacy, Szwedzi).

Nr. 18. Lucjan Krawiec — Aleksander Jagiellończyk na ziemiach dawnego księstwa litewskiego.

Wycieczki do Krakowa.

Kuratorjum O. S. Wil. podaje do wiadomości Dyrekcji i Kierownictw szkół, że w Krakowie Miejski Dom Wycieczkowy czynny jest przez cały rok i dlatego wycieczki szkolne udające się do Krakowa w okresie zimy mogą zatrzymywać się w Domu Wycieczkowym. Ze względu na duży napływ wycieczek w okresie letnim pożądanem jest organizowanie wycieczek i w innych okresach.

Zezwolenie na rozpowszechnianie jednodniówki „Młodzież i Pokój Świata”.

Na podstawie pisma Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 17 maja 1934 r. Nr. I—Pol. 1432/34 Kuratorjum O. S. Wil. zezwala na rozpowszechnianie w szkołach jednodniówki p. t. „Młodzież i Pokój Świata” wydanej z okazji „Dnia Dobrej Woli”.

Nr. O-23341/34.

Ostrzeżenie przeciw przedwczesnemu wyzbywaniu się obligacyj Pożyczki Narodowej.

Komisarz Generalny Pożyczki Narodowej ostrzega przed zawieraniem transakcyj sprzedaży obligacyj Pożyczki Narodowej przed ich otrzymaniem oraz przed unormowaniem przez Pana Ministra Skarbu sprawy cesyj z uwagi na to, iż obligacje Pożyczki Narodowej, jako papier imienny, będą wydawane wyłącznie pierwotnym nabywcom (subskrybentom).

Obligacje Pożyczki Narodowej będą opiewały na złote w zlocie, co w związku z wysokim (6⁰/₀) oprocentowaniem stanowi niewątpliwie dobrą lokatę kapitałów. Z tych względów obligacje te będą poszukiwane w obrotach, a niemniej instytucje kredytowe umożliwią, zwłaszcza słabszym posiadaczom, lombard obligacyj w kursie możliwie wysokim. Wyzbywanie się przeto obligacyj za cenę niższą od ceny nabycia naraża nietylko na poważne straty subskrybentów, lecz ponadto musi być uznane za szkodliwe dla interesu państwowego. Zawieranie takich transakcyj jest niemniej ryzykowne dla nabywców, którzy narażeni są na odmowę ze strony Placówek subskrypcyjnych wydania obligacyj.

Zmiana akcji Banku Polskiego na akcje nowego wzoru.

Na podstawie art. 5 Statutu Banku przystąpił Bank Polski z dniem 3 kwietnia r. b. do bezpłatnej zamiany dotychczasowych akcji Banku Polskiego na akcje nowego wzoru. Nowe akcje imienne są wydawane w odcinkach 25 i 100 sztuk, akcje natomiast na okaziciela w odcinkach po 1, 5 i 10 sztuk.

Zamianę dotychczasowych akcji imiennych i okazicielskich na nowe akcje okazicielskie będą załatwiać bezpośrednio Centrala i wszystkie Oddziały Banku; zamianę natomiast na nowe akcje imienne załatwiać będzie Biuro Księgi Akcjonariuszów w Warszawie. Pośredniczyć w tej zamianie będą wszystkie Oddziały Banku.

Pragnąc ułatwić urzędom państwowym zamianę akcji, znajdujących się u nich tytułem depozytów kaucyj lub wadków, Dyrekcja Banku wyraża zgodę, by wszystkie urzędy składały akcje do zamiany w imieniu swych klientów, urzędy jednak muszą przed dokonaniem zamiany porozumieć się z odnośnym klientem co do rodzaju i odcinków nowych akcji oraz uzyskać od niego odpowiednią dyspozycję.

Złożenie akcji do zamiany odbywać się będzie przy specjalnych deklaracjach, które można otrzymać we wszystkich Oddziałach Banku Polskiego. Akcje, przeznaczone do zamiany na okazicielskie, mogą być podane przy jednej wspólnej deklaracji. Przy zamianie na akcje imienne należy dla każdego klienta złożyć oddzielną deklarację.

Deklaracje podpisują we właściwy sposób urzędy, składające akcje do zamiany. Przed złożeniem akcji do zamiany należy się porozumieć z odnośnym Oddziałem Banku, a w Warszawie z Biurem Księgi Akcjonariuszów (Bielańska 10, tel. 5-87-70) w sprawie terminu, sposobu i techniki zamiany.

Cały proces zamiany akcji jest rozłożony na czas od 3. IV. do 2. X. b. r. Dzień 2 października nie jest bynajmniej terminem ostatecznym i posiadacze akcji będą mogli skutecznie zamianę również w terminach późniejszych. Wskazaniem jest jednak, aby urzędy — w miarę możliwości — dokonały zamiany w czasokresie wyżej podanym.

Informator na r. 1934 „Szkolne schroniska wycieczkowe”.

Wydawnictwo to informuje o szkolnej akcji turystyczno-krajoznawczej i organizacji szkolnych schronisk wycieczkowych, podaje najpotrzeb-

niejsze wskazówki praktyczne dla organizujących wycieczki i wędrowki po kraju młodzieży szkolnej, programy najważniejszych i najciekawszych wypraw, literaturę turystyczną oraz spis schronisk zarówno szkolnych, jak i społecznych. Po raz pierwszy umieszczono też w Informatorze spis osiedli i domów wakacyjnych szkolnych.

Informator przeznaczony jest zarówno dla nauczycielstwa, jak i dla uczniów i uczenic starszych klas wzgl. kursów. Min. W.R. i O.P. kładzie specjalny nacisk na potrzebę poinformowania młodzieży o tem wydawnictwie i zapoznania jej z jego treścią, a w związku z tem należy udostępnić młodzieży korzystanie z Informatora przez umieszczenie go w czytelnicy uczniowskiej lub przez rozdanie inicjatorom wycieczek.

Kuratorjum O. S. Wil. zwraca uwagę Dyrekcji szkół, iż wydawnictwo ma być aktualną pomocą dla nauczycieli i młodzieży w urządzaniu wycieczek, głównie w okresie feryj letnich, i dlatego powinno się znaleźć w ich rękach, nie ma zaś leżeć jedynie na półkach biblioteki i czytelnicy.

Cena egzemplarza wydawnictwa wynosi 1 zł.

Podziękowanie.

Pan Kurator Okręgu Szkolnego Wileńskiego pismem z dnia 1-go maja b. r. Nr. I 21444/34 wyraził podziękowanie p. Hipolitowi Ciecierskiemu, p. o. kierownika 4 kl. publicznej szkoły powszechnej w Mścirowie pow. wołkowyskiego, za wielkie starania przy założeniu i urządzaniu ogródka przy szkole.

64.

S P I S K S I A Ź E K

nabytych przez Centralną Bibliotekę Pedagogiczną
w kwietniu i maju 1934 r.

- Ajzen M.** Polityka gospodarcza Lubeckiego. W-wa 1932.
Altbauer M. Język polski w szkole żydowskiej. W-wa 1934.
 „ „ Wzajemne wpływy polsko-żydowskie w dziedzinie językowej. Wilno 1934.
Babiński L. i Kuratowski R. Studja nad dziejami prawa polskiego. W-wa 1917.
Banszel K. O nowoczesne podstawy religijn. wychow. ewangelickiego. W-wa 1932.
Barański W. Akcja gospodarcza na Ziemiach Północno-Wschodnich. Wilno 1934.

- Baruch M.** Pabjanice. Rzgów i wsie okoliczne. Pabjanice 1930.
- Barycka J.** Stosunek kleru do Państwa i oświaty. W-wa 1934.
- Barycz H.** Polska za pierwszych królów elekcyjnych. Kraków 1928.
- Błaszczkowska M.** Kolonje letnie, ich organizacja.. W-wa 1933.
- Borowski A.** Wytyczne w sprawie organizacji kolonij letnich. Wilno 1933.
- Boss E.** Sprawa robotnicza w Królestwie Polskiem... W-wa 1931.
- Bujak F.** Dziejowe znaczenie morza. Zamość 1921.
- Bursche E.** Konkordaty—studjum historyczne. W-wa 1930.
- Bykowski L.** Figle i psoty młodzieży szkolnej. Poznań 1933.
- ” ” Zharmonizowanie pracy w szkole średniej i wyższej. Łódź 1933.
- Charszewski J. J.** Piłsudski—wódz i wychowawca narodu. Kalisz 1932.
- Chmielowiec M.** Jakle jest stanowisko dyrektora szkoły średniej... W-wa 1930.
- Collete.** Kotka—powieść. W-wa 1934.
- Czachowski K.** Obraz współczesnej literatury polskiej, tom II. Lwów 1934.
- Dargielowa A. i in.** Czytamy Nr. 4. Zima. W-wa 1934.
- Daszyńska S.** Komendantowi cześć—obrazek sceniczny. Lwów 1934.
- Dąbrowski J.** Wojna światowa i jej następstwa. Kraków 1928.
- Dembowska J.** W poszukiwaniu istoty życia. W-wa 1934.
- Dine Van S.** Niespodzianka—powieść. W-wa 1934.
- Domy Akademickie w Warszawie. W-wa 1933.
- Eddington.** Nowe oblicze natury. W-wa 1934.
- Feist W.** Obrona przeciwlotniczo-gazowa kraju. W-wa 1934.
- Fischer A.** Etnografia słowiańska. Zeszyt 3-ci—Polacy. Lwów 1934.
- Formy bielizny i ubrania dla dzieci według programu szk. powsz. W-wa 1934.
- Friedbergowa M.** Biblijografia biblijografii... za 1932 r. Kraków 1933.
- Gawrońska B.** Sprawozdanie ze świąt pieśni... O. S. W. w 1932—33. Wilno 1933.
- Gąsiorowska Z.** Źródła Monachomachji Krasieckiego. W-wa 1920.
- Górka O.** „Ogniem i mieczem” a rzeczywistość historyczna. W-wa 1934.
- Górska H.** Nad czarną wodą. W-wa 1931.
- Halecki O.** Un Empereur de Byzance à Rome. W-wa 1930.
- Handelman M.** Dziennik posiedzeń Izby Poselskiej Sejmu 1809. W-wa 1913.
- Horyszewski S.** Polityczno-admin., kultur. i gospodarczy rozwój Polski. Lwów 1934.
- Hulewicz J.** Udział Galicji w walce o szkołę polską. W-wa 1934.
- Ilustracja szkolna—serja 48. Podole. W-wa 1934.
- Instrukcja wychowania fizycznego—regulamin klubu sport. W-wa 1933.
- Irzyk S.** Dzienny rozkład materiału na kl. II szkoły powsz. Lwów 1934.
- Jaką chcemy mieć polską Y. M. C. A. W-wa.
- Jankowska H.** Poziom inteligencji dzieci szkół powsz. Wilna. W-wa 1930.
- Kalenkiewiczówna A.** Rozkład partji Tyzenhauza... Wilno 1934.
- Karpowicz K.** Przyczynek do znajomości flory pow. Nowogródzkiego. W-wa 1930.
- Karwasińska J.** Sąsiedztwo kujawsko-krzyżackie 1235—1343. W-wa 1927.
- Katalog rzeczowy Centralnej Biblijoteki Naucz. w Krakowie. Kraków.
- Kloberówna Z.** Nowoczesne wychowanie dziewcząt. Rohatyn 1933.
- Kołodziejczyk J.** Stosunki florystyczne jeziora Świtezki. W-wa 1916.
- Kormanowa Z.** Bracia Polscy 1560—1570. W-wa 1929.
- Koschembar-Lyskowski I.** Les dispositions de la loi et le droit. W-wa 1932.
- Kowalski A.** Zywe pieśni—12 inscenizowanych pieśni żołniersk. W-wa 1932.
- Kozłowski L.** Badania archeologiczne na górze Klin. W-wa 1917.

- Krahelska H. — Pruss S.** Życie bezrobotnych—badania ankietowe. W-wa 1933.
- Kraushar A.** Totemizm w rozwoju dziejowym społeczeństw... W-wa 1920.
- Kryzan S.** 75 lat Szkoły Wydziałowej Działońskich. Poznań 1933.
- Krzemieńska L. i in.** Materiały dla propagandy spożycia cukru w szkołach. W-wa.
- Kułakowski S.** Legenda o obrazie Matki Boskiej Rzymskiej. W-wa 1926.
- Kursa S. i in.** Wychowanie w środowisku małopolskim. W-wa 1934.
- Kwieciński Z.** Samorodny teatr w szkole. W-wa 1933.
- Laskowski W.** O pisaniu do gazet. Sandomierz 1932.
- Librachowa M. i in.** Dziecko wsi polskiej. W-wa 1934.
- Lodyński M.** Uzależnienie Polski od papieża... W-wa 1918.
- Maleczyńska E. i Gilewicz A.** Materiały do nauczania historii z Czerwieńskiej. Lwów 1933.
- Małaczewski E.** Na dalekiej północy. W-wa 1934.
- Manteuffel T.** Teoria ustroju feudalnego... W-wa 1930.
- Martynowiczówna W.** Organizacja pracy nauczyciela historii w szk. powszechnej. W-wa 1934.
- Materiały do historii Towarzystwa Filomatów. Tom III. Kraków 1934.
- Meissner J.** Na błękitnych gościńcach. W-wa 1934.
- Michałowiczowa S.** Program społ. polit. kościoła frankońskiego... W-wa 1927.
- Minkowska A.** Organizacja spiskowa 1848 r. w Król. Polskiem. W-wa 1923.
- Moszczeńska W.** Arystokracja w państwie Franków... W-wa 1932.
- Mróz J.** Bohaterska Polka—obrazek sceniczny. Tarnów 1933.
- Nauka polska, jej potrzeby, organizacja i rozwój, tom 18. W-wa 1934.
- Naglerowa H.** Ludzie prawdziwi. W-wa 1934.
- Nałkowska Z.** Między zwierzętami. Lwów 1934.
- Nauczanie na Politechnice Warszawskiej. W-wa 1934.
- Natanson - Leski J.** Epoka Stefana Batorego w dziejach granicy wschodniej W-wa 1930.
- Niedziałkowska-Dobaczewska W.** Wilno i Wileńszczyzna 1914—20. Wilno 1934.
- Orkan W.** Z krainy gorców (dla młodzieży). Lwów 1934.
- Pajewski J.** Stosunki polsko-węgierskie... 1516—26. W-wa 1930.
- Palgrave F.** The golden Treasury... Washington 1932.
- Pigoń S.** O powołaniu młodzieży akademickiej. Wilno 1929.
- Piłsudski J.** Pisma—mowy—rozkazy. Tom VI. W-wa 1931.
- Piskorski T.** W przededniu ofensywy harcerskiej na młodzież. W-wa 1933. Plan m. Grodna. Grodna 1932.
- Pohoska H.** „Rewolucja szkolna” we Francji 1762—72. W-wa 1933.
- Przelaskowski R.** Sejm Warszawski roku 1825. W-wa 1929.
- Przychocki G.** Grób Owidjusza w Polsce. W-wa 1920.
- Pusz M.** Uniwersytet Rolniczy „Placówka” w Nałęczowie. W-wa. Regulamin mundur harcerskiego. W-wa 1933.
- Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego. R. VII—X, XIX—XXXV. W-wa 1914—32.
- Rybicki M.** Hodowla motyli w szkole i domu. Lwów 1934.
- Sierakowski W.** O życiu i dziełach H. Kołłątaja. Łuck 1934.
- Słowacki J.** Listy... Tom. III... przygotował M. Kridl. W-wa 1915.
- Solarzowa Z.** Teatr w pieśni... w Uniwersyt. Orkanowym. W-wa 1933.
- Srokowski S.** Geografia gospodarcza ogólna. W-wa 1934.
- Staff L.** Michał Anioł. Lwów 1934.
- „ „ Żywiąc się w locie. Pisma, t. XIX. W-wa 1934.

- Stemler J.** Państwo Polskie. (Gdzie my, kto my i poco my?). W-wa 1928.
 Story of the United States. Los Angeles 1932.
- Sykulski J.** Dwaj Poniatowscy w Końskich w 1787 i 1817 r. 1933.
- Szelejewski J.** Dziecko wiejskie. Poznań 1933.
 " " Wielkomijskie dziecko proletarjackie. Poznań 1933.
 Szkolnictwo Rzeczypospolitej Polskiej na wystawie w Chicago. W-wa 1933.
 Szkoła przychodzi do ciebie. (Korespondencyjny kurs). W-wa 1933.
- Śliwiński F.** Zasady nowego ustroju szkolnictwa polskiego. W-wa 1934.
- Taube K. i Socha M.** Frontem do morza. W-wa 1934.
 Test cichego czytania. W-wa.
 Towarzystwo krzewienia kultury fizycznej kobiet. W-wa 1933.
- Trzebiński S.** Wydział lekarski dawnego Uniw. Wileńskiego. Wilno 1929
- Wasylewski S.** Rej z Nagłowic. Lwów 1934.
- Welb M.** Miłość Prudencji Sarn. W-wa 1934.
- Woycicki K.** Polski ośmiozgłoskowiec trocheiczny. W-wa 1916.
 Zagadnienia pracy kulturalnej. Rocznik I. 1934. W-wa 1934.
- Zakrzewska H.** Białe róże—powieść dla młodzieży. W-wa 1934.
 " " Zaklęty dwór. Kraków 1934.
- Zaniewicki Z.** Międzynarodowa korespondencja szkolna. W-wa 1933.
 Zbiór materiałów dla organizatorów dnia Sienkiewiczowskiego. Lwów 1933.
- Zdziechowski M.** Od Petersburga do Leningrada. W-wa 1934.
 Związki samorządowe Województwa Wileńskiego... Wilno 1934.
 Z zagadnień kulturalno-literackich Wschodu i Zachodu. Kraków 1934.
- Żeleński T. (Boy).** Balzak. Lwów 1934.

65.

Część nieurzędowa.

Nowy ustrój szkolnictwa. Nowe programy.

Bibliografia.

1933 r.

(dokończenie)

- St. Bąkowski — Uwagi do programów poszczególnych przedmiotów.
 Gimnazjum. Fizyka i Chemja - Oświata i Wychowanie Nr. 8 -
 9-10 październik-grudzień 1933 r.
- St. Dańcewicz—Uwagi do programów poszczególnych przedmiotów. Szkoła
 powszechna. Geografja - Oświata i Wychowanie Nr. 8-9-10
 październik-grudzień 1933 r.
- J. Dańcewiczowa—Jak realizować nowy program języka polskiego (część

- II) - Wydawnictwo Gebethnera i Wolffa · Biblioteka nauczyciela szkoły powszechnej Nr. 9 - Warszawa 1933 r.
- J. Dańciewiczowa — Uwagi do programów poszczególnych przedmiotów. Szkoła powszechna. Język polski - Oświata i Wychowanie Nr. 8-9-10 październik-grudzień 1933 r.
- Dr. J. P. Dąbrowski i Z. Lepecki — Wychowawcze wpływy pozaszkolne i zagadnienie zużytkowania ich dla celów wychowania w szkole średniej - Z teorii i praktyki wychowania - Referaty - Nakładem wydawnictw Kuratorjum Okręgu Szkolnego Warszawskiego-Warszawa-1933 r.
- K. Dąbrowski—Uwagi do programów poszczególnych przedmiotów. Gimnazjum. Język łaciński - Oświata i Wychowanie Nr. 8-9-10 październik-grudzień 1933 r.
- J. Dembowski — W sprawie programów nauczania przyrody - Wszeczeńświat Nr. 6 listopad-grudzień 1933 r.
- St. Drzewiecki — Wychowanie obywatelsko-państwowe a nauka języka polskiego - Z teorii i praktyki wychowania - Referaty - Nakładem wydawnictw Kuratorjum Okręgu Szkolnego Warszawskiego - Warszawa - 1933 r.
- St. Gabriel—Uwagi do programów poszczególnych przedmiotów. Szkoła - powszechna. Rysunek - Oświata i Wychowanie Nr. 8-9-10 październik-grudzień 1933 r.
- St. Gabriel—Uwagi do programów poszczególnych przedmiotów. Gimnazjum. Rysunek - Oświata i Wychowanie Nr. 8-9-10 październik-grudzień 1933 r.
- D. Gayówna—Uwagi do programów poszczególnych przedmiotów. Szkoła powszechna. Nauka o przyrodzie. Przyroda żywa - Oświata i Wychowanie Nr. 8 - 9 - 10 październik - grudzień 1933 r.
- E. Gemborek—Uwagi do programów poszczególnych przedmiotów. Gimnazjum. Biologia - Oświata i Wychowanie Nr. 8 - 9 - 10 październik - grudzień 1933 r.
- M. Grzywak-Kaczyńska — O odraczanie dzieciom obowiązku szkolnego. Przyczynek do zagadnienia dojrzałości szkolnej dziecka - Nasza Księgarnia - Warszawa 1933 r.
- W. Hausman — Tolerowanie i popieranie analfabetyzmu muzycznego - Lwowskie Wiadomości Muzyczne i Literackie Nr. 79 grudzień 1933 r.

- K. Hławiczka—Uwagi do programów poszczególnych przedmiotów. Szkoła powszechna. Śpiew - Oświata i Wychowanie Nr. 8 - 9 - 10 październik - grudzień 1933 r.
- K. Hławiczka—Uwagi do programów poszczególnych przedmiotów. Gimnazjum. Muzyka - Oświata i Wychowanie Nr. 8 - 9 - 10 październik - grudzień 1933 r.
- T. K.—Uwagi do programów poszczególnych przedmiotów. Szkoła powszechna. Zajęcia praktyczne - Oświata i Wychowanie Nr. 8 - 9 - 10 październik - grudzień 1933 r.
- T. K.—Uwagi do programów poszczególnych przedmiotów. Gimnazjum. Zajęcia praktyczne - Oświata i Wychowanie Nr. 8 - 9 - 10 październik - grudzień 1933 r.
- M. Krawczyk—Codzienne ćwiczenia cielesne - Start Nr. 21 listopad 1933 r.
- M. Krawczyk—Zimowe zabawy dziatwy szkolnej - Start Nr. 22 listopad 1933 r.
- M. Krawczyk—Wakacje zimowe - Start Nr. 24 grudzień 1933 r.
- M. Krawczyk—Uwagi do programów poszczególnych przedmiotów. Szkoła powszechna. Ćwiczenia cielesne - Oświata i Wychowanie Nr. 8 - 9 - 10 październik - grudzień 1933 r.
- Zb. Lepecki—Lekcja matematyki w szkole średniej a wychowanie obywatelsko - państwowe. Z teorii i praktyki wychowania - Referaty - Nakładem wydawnictw Kuratorjum Okręgu Szkolnego Warszawskiego - Warszawa 1933 r.
- J. Lubecka—Czynniki wychowania obywatelsko - państwowego w nauczaniu przyrodoznawstwa - Z teorii i praktyki wychowania - Referaty - Nakładem wydawnictw Kuratorjum Okręgu Szkolnego Warszawskiego - Warszawa 1933 r.
- P. Ł. —Uwagi do programów poszczególnych przedmiotów. Szkoła powszechna. Nauka o przyrodzie. Przyroda martwa - Oświata i Wychowanie Nr. 8 - 9 - 10 październik - grudzień 1933 r.
- M. — Uwagi do programów poszczególnych przedmiotów. Gimnazjum. Historia. - Oświata i Wychowanie Nr. 8 - 9 - 10 październik - grudzień 1933 r.
- M. — Uwagi do programów poszczególnych przedmiotów. Gimnazjum. Geografia. - Oświata i Wychowanie Nr. 8 - 9 - 10 październik - grudzień 1933 r.
- H. Nieniewska—Uwagi do programów poszczególnych przedmiotów. Gi-

- mnazjum. Języki obce nowożytne - Oświata i Wychowanie Nr. 8 - 9 - 10 październik - grudzień 1933 r.
- E. Nowicki—Wizytator i jego rola we współczesnym szkolnictwie polskim Zrab Nr. 4/16 r. 1933.
- H. Olszewska — Uwagi do programów poszczególnych przedmiotów. Gimnazjum. Ćwiczenia cielesne - Oświata i Wychowanie Nr. 8 - 9 - 10 październik - grudzień 1933 r.
- Dr. W. Olszewski—Ogniska metodyczne czy szkoła wzorowa - Muzeum Nr. 5 grudzień 1933 r.
- M. Piotrowicz—Lektura Liviusa i wychowanie obywatelsko - państwowe - Kwartalnik Klasyczny Nr. 1 r. 1933.
- H. Pohoska—Uwagi do programów poszczególnych przedmiotów. Szkoła powszechna. Historia - Oświata i Wychowanie Nr. 8 - 9 - 10 październik - grudzień 1933 r.
- G. Pola—Języki obce w szkolnictwie niemieckim (w nawiązaniu do projektów naszych nowych programów) - Muzeum Nr. 5 grudzień 1933 r.
- W. Radziwonowicz—O aktualizacji w nauczaniu - Z teorii i praktyki wychowania - Referaty - Nakładem wydawnictw Kuratorjum Okręgu Szkolnego Warszawskiego - Warszawa 1933 r.
- W. Radziwonowicz—Wychowanie obywatelsko - państwowe a nauczanie historii w szkole średniej - Z teorii i praktyki wychowania - Referaty - Nakładem wydawnictw Kuratorjum Okręgu Szkolnego Warszawskiego-Warszawa 1933 r.
- A. M. Rusiecki — Uwagi do programów poszczególnych przedmiotów. Szkoła powszechna. Arytmetyka z geometrią - Oświata i Wychowanie Nr. 8 - 9 - 10 październik - grudzień 1933 r.
- A. M. Rusiecki — Uwagi do programów poszczególnych przedmiotów. Gimnazjum. Matematyka - Oświata i Wychowanie Nr. 8 - 9 - 10 październik - grudzień 1933 r.
- S-An—Projekt organizacji szkolnictwa zawodowego a rozporządzenie wykonawcze - Oświata i Wychowanie Nr. 8 - 9 - 10 październik - grudzień 1933 r.
- S. Skrzywan—Nowy ustrój szkolnictwa zawodowego - Oświata i Wychowanie Nr. 8 - 9 - 10 październik - grudzień 1933 r.
- M. Sokorski—Realizowanie wychowania państwowego w szkole - Z teorii

i praktyki wychowania - Referaty - Nakładem wydawnictw Kuratorjum Okręgu Szkolnego Warszawskiego - Warszawa 1933 r.

J. Szelejewski — Dziecko wiejskie - Wydawnictwo „Przyjaciela Szkoły”, Poznań r. 1933.

St. Szuman—Światopoglądowe cierpienia młodzieży - Kultura i Wychowanie Nr. 1 r. 1933.

Wł. Szyszkowski — Uwagi do programów poszczególnych przedmiotów. Gimnazjum. Język polski - Oświata i Wychowanie Nr. 8 · 9 · 10 październik - grudzień 1933 r.

Z. W.—Wychowanie a szkoła obecna - Zagadnienia Przedszkolne i Wychowawcze Nr. 1 styczeń - luty - marzec 1933 r.

— —Formy bielizny i ubrania wierzchniego dla dziewcząt i dzieci według programu zajęć praktycznych klasy V, VI i VII szkoły powszechnej - Wydawnictwo Stowarzyszenia „Służba Obywatelska”, Warszawa 1933 r.

Z. Żerańska — Praktyczne wskazówki z zakresu kultury życia codziennego (ciąg dalszy) - Rysunki i Zajęcia Praktyczne Nr. 4-5 grudzień-styczeń 1933-1934 r.

— Rozkład materiału naukowego w szkole powszechnej od 16 do 31 stycznia 1934 r. Dziennik Urzędowy K. O. S. Brz. Nr. 1 styczeń 1934 r.

— Rozkład materiału naukowego w klasie I gimnazjum na III okres roku szkolnego 1933/34 - Dziennik Urzędowy K. O. S. Brz. Nr. 1 styczeń 1934 r.

1934 r.

(Ciąg dalszy)

USTRÓJ I ORGANIZACJA SZKÓŁ OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH.

R. B.—Kryzysowy statut - Głos Warszawski Nr. 7 marzec 1934 r. (omawia się statut szkoły powszechnej).

M. Dzierzbicka—Statut nowych gimnazjów państwowych - Oświata i Wychowanie Nr. 1 - 2 styczeń - luty 1934 r.

Wł. Gałęcki—Statut gimnazjum państwowego (ciąg dalszy) - Gimnazjum Nr. 6 luty i Nr. 7 marzec 1934 r.

- C. Z. J.—Aby nie tracić roku - Głos Warszawski Nr. 7 marzec 1934 r. (mówi się o klasie 7-ej szkoły powszechnej).
- J. Janiczek—Na marginesie spraw ustrojowych w oświacie pozaszkolnej - Wiedza i Życie Nr. 1 styczeń 1934 r.
- R. Janiszewski—Organizacje pracy oświatowej w Inspektoracie szkolnym obwodowym - Życie szkolne Nr. 2 luty 1934 r.
- K. Jędrzejczyk—O stałe zespoły nauczycieli szkół I-go stopnia - Praca w Klasach Łączonych Nr. 7 marzec 1934 r.
- A. Klar—Inspektor szkolny, kierownik oraz nauczyciel, jako budowniczo-
wie szkolnictwa. Ich rola w nowoczesnej szkole - Echo Nau-
czycielskie Nr. 1 - 2 i 3 styczeń - luty i Nr. 3 marzec 1934 r.
- S. Klebanowski—Statut publicznych szkół powszechnych - Oświata i Wy-
chowanie Nr. 1 - 2 styczeń - luty 1934 r.
- T. W. — Feminizm w szkolnictwie - Ogniwu Nr. 10 luty 1934 r. (Kiero-
wnictwo i wychowawstwo w szkołach żeńskich),
- — Uwagi z dziedziny ustroju szkolnictwa dotyczące wsi - Oświa-
ta i Wychowanie Nr. 1 - 2 styczeń - luty 1934 r.

P R O G R A M Y.

METODY ORAZ ORGANIZACJA NAUCZANIA I PRACY WYCHOWAWCZEJ.

- St. Bąkowski — Związki między przedmiotami w nowych programach -
Oświata i Wychowanie Nr. 1 - 2 styczeń - luty 1934 r.
- St. Bieda — Zagadnienia wychowawcze w nowych programach - Sprawy
Pedagogiczne. Dodatek do „Życia Krzemienieckiego” Nr. 1
luty 1934 r.
- W. Borowski — Formy korelacji w praktyce szkolnej - Sprawy Nauczy-
cielskie Nr. 3 marzec 1934 r.
- Mgr. J. Chłopski — Uwagi na temat badania środowiska społecznego -
Głos Warszawski Nr. 7 marzec 1934 r.
- K. Chmielewski—Z pamiętnika - Ogniwu Nr. 13 marzec 1934 r. (uwagi
o nowym programie gimnazjum).
- St. Dankiewicz—Środowisko i region w nowych programach szkolnych -
Przegląd Nauczycielski Nr. 6 luty 1934 r.

- I. Durejkowa—Nachylenie gospodarcze w nowych programach - Sprawy Nauczycielskie Nr. 2 luty 1934 r.
- Dr. K. Frycz.—Zagadnienie domowej pracy ucznia - Muzeum Nr. 1 luty 1934 r.
- M. Gapska-Lewandowska—Samorząd w szkole - Pokłosie Szkolne Nr. 5 styczeń 1934 r.
- F. Górka — Wytyczne przy układaniu planu wychowawczego - Sprawy Nauczycielskie Nr. 2 luty 1934 r.
- K. Greb—Jak czytać nowe programy? Aktualizacja · Praca Szkolna Nr. 6 luty 1934 r.
- Dr. W. Hoszowska—Gospodarcze nastawienie w programach szkół powszechnych - Ruch Pedagogiczny Nr. 5 styczeń 1934 r.
- E. Jagusiak — Realizacja zagadnień gospodarczych w nowych programach - Dziennik Urzędowy Kuratorium Okręgu Szkolnego Brzeskiego Nr. 3 marzec 1934 r.
- A. Joch—Wychowanie obywatelsko państwowe w nowych programach szkoły powszechnej - Echo Nauczycielskie Nr. 3 marzec 1934 r.
- M. Krawczyk—Wychowanie fizyczne w statucie szkoły powszechnej · Wychowanie Fizyczne w Szkole Nr. 7 marzec 1934 r.
- A. Książek — Zagadnienie planu wychowawczego w szkole - Pokłosie Szkolne Nr. 6 luty 1934 r.
- Dr. J. Kuchta — Psychologiczne podstawy nowych programów (ciąg dalszy) - Miesięcznik Pedagogiczny Nr. 2 luty 1934 r.
- Dr. Fr. Kulański — Plan pracy dydaktycznej kierownika szkoły - Przyjaciel Szkoły Nr. 5 luty 1934 r.
- H. Lebenówna — O teoretyczne podstawy wychowania państwowego - Zrąb Nr. 1/17 r. 1934.
- M. Librechowa i S. M. Studencki — Dziecko wsi polskiej. Próba charakterystyki. Cz. I teoretyczna. Cz. II charakterystyki regionalne. Warszawa, Nasza Księgarnia r. 1934.
- Z. Michałowski — Byle nie zbyt wiele · Ogniwo Nr. 13 marzec 1934 r. (omawia się obowiązki nauczyciela w związku ze statutem szkół powszechnych i średnich).
- J. Milenkiewicz—Rola dziejów miejscowości i rejonu w nowych programach - Sprawy Nauczycielskie Nr. 2 luty 1934 r.

- J. Milenkiewicz—Zasady korelacji - Sprawy Nauczycielskie Nr. 3 marzec 1934 r.
- Murza · Mu—Jak pracować nad poznaniem psychiki dziecka · Pokłosie Szkolne Dr. 5 styczeń 1934 r.
- Z. Narutowicz · Krassowska — O właściwościach psychicznych dziecka wiejskiego · Praca w Klasach Łączonych Nr. 6 luty 1934 r.
- Z. Narutowicz · Krassowska—Uwagi o umysłowości dziecka wiejskiego · Praca w Klasach Łączonych Nr. 7 marzec 1934 r.
- Z. Nassalska — Kilka słów o wychowaniu · Wychowanie Przedszkolne Nr. 2 marzec - kwiecień 1934 r.
- J. Pańkowski—Pomoce naukowe w szkole powszechnej I stopnia · Praca w Klasach Łączonych Nr. 4 - 5 grudzień - styczeń 1933/34 r.
- H. Radlińska—Planowanie pracy wychowawczej na tle środowiska · Ruch Pedagogiczny Nr. 5 styczeń, Nr. 6 luty, Nr. 7 marzec 1934 r.
- W. Rajczykowski — Organizacja pracy w klasie I-ej szkoły powszechnej. Praca wychowawcza · Praca Szkolna Nr. 7 marzec 1934 r.
- P. Sakaluk—Praca ucznia w świetle nowych programów · Echo Nauczycielskie Nr. 1 - 2 styczeń - luty 1934 r.
- J. Selzer — Wychowawca w klasie · Przegląd Nauczycielski Nr. 7 marzec 1934 r.
- E. Siński — W przededniu nowych obowiązków nauczyciela · Ogniwko Nr. 11 luty 1934 r.
- J. Szelejewski — Wielkomięskie dziecko proletarjackie · Wydawnictwo „Przyjaciela Szkoły” Poznań 1934 r.
- Br. Szwarczyk—Podstawy planowej realizacji pracy wychowawczej domu ze szkołą w małych środowiskach (dokończenie) · Ognisko Nauczycielskie Nr. 2 luty 1934 r.
- Turjan — Plan pracy nauczyciela (dokończenie) · Sprawy Nauczycielskie Nr. 2 luty 1934 r.
- St. Wiącek—Prace domowe dzieci ze szczególnym uwzględnieniem prac piśmiennych · Dziennik Urzędowy Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łuckiego Nr. 3 marzec 1934 r.
- J. Witek — Zagadnienie teatralizacji w klasie I-ej (ciąg dalszy) · Życie Szkolne Nr. 2 i 3 luty i marzec 1934 r.

- H. Witwicka — Z dziejów kształcenia obywatelskiego w odrodzonej Polsce · Chowanna Nr. 3 marzec 1934 r.
- A. Wiwczaruk — Zagadnienie korelacji w nowych programach naukowych · Dziennik Urzędowy Kuratorium Okręgu Szkolnego Łuckiego Nr. 2 luty 1934 r.
- Prof. C. Znamierowski — Szkoła a elita społeczna · Ruch Pedagogiczny Nr. 6 i 7 luty i marzec 1934 r.
- — Wychowanie obywatelsko - państwowe · Miesięcznik Pedagogiczny Nr. 3 marzec 1934 r.

POSZCZEGÓLNE PRZEDMIOTY NAUCZANIA:

R e l i g j a

- Ks. W. Niemyski — Potrzeba specjalnego sposobu nauczania dzieci wiejskich. Studium Katechetyczne. Koncentracja tematów, czyli program nauki dla dzieci wiejskich (ciąg dalszy) · Miesięcznik Katechetyczny i Wychowawczy Nr. 3 marzec 1934 r.

J ę z y k p o l s k i

- M. Altbauer — Język polski w szkole żydowskiej · Zręb Nr. 1/17 r. 1934.
- St. Dobraniecki — Organizacja pracy w klasie I-ej szkoły powszechnej. Samodzielność dziecka a pisanie · Praca Szkolna Nr. 7 marzec 1934 r.
- G. Emdorfowicz — O czytaniu cichem · Praca w Klasach Łączonych · Nr. 6 luty 1934 r.
- K. Irzykowski — Programy nauki języka polskiego (Dyskusja w Akademii Literatury) · Przyjaciel Szkoły Nr. 4 luty 1934 r.
- M. Karawan — Wypracowania piśmienne w świetle nowych programów. Sprawy Nauczycielskie Nr. 2 luty 1934 r.
- Z. Klemensiewicz — Jeszcze o programie języka polskiego · Przegląd Pedagogiczny Nr. 4 luty 1934 r.
- Dr. J. Kuchta — Jak uczyć języka polskiego w I klasie szkoły powszechnej · Miesięcznik Pedagogiczny Nr. 3 marzec 1934 r.
- A. Litwin — Organizacja pracy w klasie I-ej szkoły powszechnej. Metody nauki czytania i pisanie · Praca Szkolna Nr. 7 marzec 1934 r.

- Z. Michałowski — „Pokonani czy przekonani”? (Na marginesie dyskusji w Akademii Literatury o programie nauki języka polskiego) Ogniwó Nr. 10 luty 1934 r.
- T. Müller — Nauka czytania i pisanía w kl. I i II. - Praca w Klasach Łączonych Nr. 6 luty 1934 r.
- A. Nowak — Lekcja języka polskiego w klasie V ej. Echo Nauczycielskie Nr. 1 - 2 styczeń - luty 1934 r.
- Cz. Pawłowski i Br. Wieczorkiewicz — Korelacja języka polskiego z historią w klasie I-jej gimnazjalnej (II-gie półrocze) - Gimnazjum Nr. 7 marzec 1934 r.
- B. Pleśniarski — Nowy program nauczania języka polskiego. Psychologiczne podstawy konstrukcji nowego programu. Zasady dydaktyczne. Opracowanie poezji w świetle nowego programu. Nasz głos Nr. 6 luty 1934 r.
- B. Pleśniarski — Nowy program nauczania języka polskiego. Zadania i drogi ćwiczeń ortograficznych w świetle nowego programu. Charakter i granice korelacji języka polskiego z innymi przedmiotami. - Nasz Głos Nr. 7 marzec 1934 r.
- J. Saloni — Jak uczyć z „Czytanek w Lipkach”. Przewodnik Metodyczny. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów 1934 r.
- J. Sokołowski — W sprawie elementarza i książki do czytania w klasie I i II szkoły powszechnej. - Przyjaciel Szkoły Nr. 5 luty 1934 r.
- J. Starościak — Jak realizować program klasy V-tej szkoły powszechnej. Nauczanie języka polskiego (ciąg dalszy) - Praca Szkolna Nr. 6 luty 1934 r.
- St. Szuman — Spór o Sienkiewicza z punktu widzenia psychologii - Przyjaciel Szkoły Nr. 4 luty 1934 r.
- T. Szwec — Metoda tablic papierowych w nauczaniu ortografii - Przyjaciel Szkoły Nr. 5 luty 1934 r.
- T. Tyszka — Nauczanie języka polskiego w II klasie szkoły powszechnej. (Wstęp metodyczny, rozkład materiału, lekcje metodycznie opracowane). Częstochowa r. 1934.

J ę z y k Ł a c i ń s k i.

- T. Sinko — Porządek deklinacyj i konjugacyj łacińskich w nauce szkolnej - Kwartalnik Klasyczny Nr. 1 r. 1934.

J ę z y k i o b c e n o w o ż y t n e.

- J. Cieśliński—W sprawie nowego programu języków nowożytnych-Neofilolog Nr. 1, styczeń - marzec 1934 r.
- F. Jungman—Wskazania nowego programu gimnazjalnego i realizowanie ich w nauczaniu języków nowożytnych w dzisiejszych klasach 7 i 8 w okresie przejściowym. - Neofilolog Nr. 1 styczeń - marzec 1934 r.
- S. Des Loges—Nauka języka francuskiego w I półroczu 1 klasy nowego gimnazjum w roku przejściowym 1933/34. - Neofilolog Nr. 1, styczeń - marzec 1934 r.
- A. Zarach—Memorowanie tekstów w nauczaniu języków obcych - Neofilolog Nr. 1, styczeń - marzec 1934 r.

H i s t o r j a.

- Dr. W. Hoszowska — Jak realizować nowy program historii (cz. II-ga) Warszawa wyd. Gebethnera i Wolffa. Biblioteka nauczyciela szkoły powszechnej Nr. 11 r. 1934.
- J. Kostecki — Historia w klasach łączonych - Praca w Klasach Łączonych Nr. 4 - 5 grudzień - styczeń 1933/34 r.
- J. Kostecki — Organizacja powtórzeń z historii - Praca w Klasach Łączonych Nr. 6 luty 1934 r.
- Dr. M. Maleszewska—Dookoła realizacji programu historii w klasie I-iej gimnazjum (ciąg dalszy) - Gimnazjum Nr. 6 i 7 luty i marzec 1934 r.
- J. Menzel — Handel Gdański w XV wieku. Lekcja historii w klasie 5. Życie Szkolne Nr. 3 marzec 1934 r.
- W. Moszczeńska—Sprawozdanie (notatka) z konferencji rejonowej i ogniska metodycznego historii w Warszawie odbytej w dniach

11 i 12 października 1933 r. - Dziennik Urzędowy Kuratorjum Okręgu Szkolnego Warszawskiego Nr. 1 styczeń 1934 r.

- Dr. Wł. Olszewski — Szkolne studjum historyczne w ujęciu nowych programów (ciąg dalszy) - Muzeum Nr. 1 luty 1934 r.
- J. Parandowski — Zmierzch historii powszechnej - Wiadomości Literackie Nr. 3/530 styczeń 1934 r.
- Cz. Pawłowski i Br. Wieczorkiewicz — Korelacja języka polskiego z historią w I kl. gimnazjalnej (II-gie półrocze) - Gimnazjum Nr. 7 marzec 1934 r.

G e o g r a f j a.

- J. Czyżewski — W sprawie przygotowania geograficznego nauczycieli szkół powszechnych - Czasopismo Geograficzne Nr. 1 r. 1934.
- E. Doliński — Plan i mapa w V klasie szkoły powszechnej - Echo Nauczycielskie Nr. 3 marzec 1934 r.
- J. Jaroszowa — Nowe programy. Geografia - Gimnazjum Nr. 6 luty 1934 r.
- B. Owczynnik — Zagadnienie geografji w III klasie szkoły I stopnia - Praca w Klasach Łączonych Nr. 4-5 grudzień - styczeń 1933/34 r.
- A. Zierhoffer — Ćwiczenia geograficzne w gimnazjum - Czasopismo geograficzne Nr. 1 r. 1934

N a u k a o p r z y r o d z i e.

- St. Bąkowski — Dwa programy fizyki (dokończenie) - Gimnazjum Nr. 6 luty 1934 r.
- E. Jarmulski — Zjawiska cieplne. Rozważania dydaktyczne - Czasopismo Przyrodnicze Nr. 1 r. 1934.
- A. Mamczyc — Ogródek szkolny w świetle nowego programu przyrody - Sprawy Nauczycielskie Nr. 3 marzec 1934 r.
- E. Tkaczyk — Obserwacje pszczół na kwiatkach, jako ćwiczenia uczniowskie - Czasopismo Przyrodnicze Nr. 1 1934 r.

Arytmeryka z geometrią. Matematyka.

- Dr. J. Kuchta — Jak uczyć rachunków w klasie pierwszej szkoły powszechnej? Przyjaciel Szkoły Nr. 6 marzec 1934 r.
- Wł. Niklibore — Nowe programy. Matematyka - Gimnazjum Nr. 6 luty 1934 r.
- K. Wachowska—Samodzielne prace dzieci z arytmetyki w kl. I i II - Praca w Klasach Łączonych Nr. 7 marzec 1934 r.

R y s u n e k.

- Cz. Karp — Rysunek w klasie II szkoły powszechnej - Rysunki i Zajęcia Praktyczne Nr. 7 marzec 1934 r.
- B. Kiernas — Nauka rysunku i sztuka dziecka - Rysunki i Zajęcia Praktyczne Nr. 6 luty 1934 r.
- J. Korcz — Nauka rysunku przestrzennego w klasach łączonych V, VI i VII - Praca w Klasach Łączonych Nr. 4-5 grudzień - styczeń 1933/34 r.
- J. Korcz—Rysunki w kl. I i II - Praca w Klasach Łączonych Nr. 7 marzec 1934 r.
- — Na marginesie wystawy prac rękodzielniczych i rysunków w gmachu Z. N. P. (Realizacja nowego programu) - Rysunki i Zajęcia Praktyczne Nr. 7 marzec 1934 r.

Zajęcia Praktyczne.

- Dr. J. Antoniewiczówna — Sadzonkowanie wiosenne roślin i obsadzanie skrzyne-kRysunki i Zajęcia Praktyczne Nr. 7 marzec 1934 r.
- Fr. Buczkowski — Nauczyciel zajęć praktycznych - Rysunki i Zajęcia Praktyczne Nr. 6 luty 1934 r.
- K. Hanusz — Początki strugania - Rysunki i Zajęcia Praktyczne Nr. 6 luty 1934 r.
- K. Hanusz—Rysunek techniczny w szkole na podstawie nowych programów zajęć praktycznych-Rysunki i Zajęcia Praktyczne Nr. 7 marzec 1934 r.

- E. Kazimirowski — Zajęcia praktyczne (Budowa lekcji w nowoczesnym wychowaniu) Sprawy Nauczycielskie Nr. 2 luty 1934 r.
- A. Mamczyc—Propagowanie jagodnictwa w ogródku szkolnym · Sprawy Nauczycielskie Nr. 2 luty 1934 r.
- J. Sulczyński — Zajęcia ochotnicze i ich realizacja - Rysunki i Zajęcia Praktyczne Nr. 7 marzec 1934 r.
- St. Witaczkówna — Sprzęty do hodowli jedwabników i ich wykonanie, przez uczniów w szkole - Rysunki i Zajęcia Praktyczne Nr. 6 luty 1934 r.
- St. Włodek — Hodowla roślin, jako jeden z działów zajęć praktycznych w gimnazjum - Rysunki i Zajęcia Praktyczne Nr. 6 i 7, luty i marzec 1934 r.
- G. Zając—Zajęcie praktyczne w klasie I-szej - Echo Nauczycielskie Nr. 1-2, styczeń - luty 1934 r.
- Z. Żerańska — Praktyczne wskazówki z zakresu kultury życia codziennego - Rysunki i Zajęcia Praktyczne Nr. 7 marzec 1934 r.
- —Jak jest w naszej szkole. Próba realizacji wskazań programowych w zakresie kultury życia codziennego · Pokłosie Szkolne Nr. 6 luty 1934 r.
  - —Na marginesie wystawy prac rękodzielniczych i rysunków w gmachu Z. N. P. (Realizacja nowego programu) — Rysunki i Zajęcia Praktyczne Nr. 7 marzec 1934 r.
  - —Realizacje nowych programów. Ogród szkolny przy szkole powszechnej w mieście - Szkoła Nr. 3 r. 1934.

Ś p i e w.

- J. Baranowska-Borowa — Niektóre ćwiczenia na podstawie nowego programu nauczania śpiewu w szkołach powszechnych - Dziennik Urzędowy Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego Nr. 7 marzec 1934 r.
- W. Batko—Pieśń ludowa w szkole · Dziennik Urzędowy Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego Nr. 7 marzec 1934 r.

- Z. Gryń—W sprawie rozśpiewania wsi polskiej i szkoły- Śpiew w szkole Nr. 6 luty 1934 r.
- J. Halicki — Śpiew w klasach łączonych I i II-Praca w Klasach Łączonych Nr. 4 - 5, grudzień - styczeń 1933/34 r.
- W. Hausman—Jeszcze w sprawie pielęgnowania analfabetyzmu muzycznego w szkołach - Lwowskie Wiadomości Muzyczne i Literackie Nr. 83 kwiecień 1934 r.
- K. Hławiczka—Przyczynek do topografii polskiej pieśni ludowej - Śpiew w Szkole Nr. 4 - 5 grudzień - styczeń 1933/34 r.
- K. Hławiczka—W sprawie rzekomego tolerowania i popierania analfabetyzmu muzycznego w nowym programie śpiewu - Śpiew w Szkole Nr. 6 luty r.
- M. Kacperczyk—Chór szkolny a projekt programu nauki śpiewu w szkołach powszechnych - Śpiew w Szkole Nr. 4 - 5, grudzień - styczeń 1933/34 r.
- Z. Krywultówna—Kilka uwag o śpiewie w kl. II szkoły powszechnej Dziennik Urzędowy Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego Nr. 7 marzec 1934 r.
- B. Lepiankowa — Lekcja śpiewu w klasie II, III i IV szkoły powszechnej Dziennik Urzędowy Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego Nr. 7 marzec 1934 r.
- M. Lisieniecka—Wychowanie obywatelsko-państwowe przez pieśń w szkole - Dziennik Urzędowy Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego Nr. 7 marzec 1934 r.
- T. Mayzner—Jak realizować nowy program śpiewu (cz. II-ga). Warszawa, wyd. Gebethnera i Wolffa. Biblioteka nauczyciela szkoły powszechnej Nr. 16 r. 1934.
- T. Mayzner—Śpiew dziecka na progu szkolnym - Śpiew w Szkole Nr. 4-5, grudzień - styczeń r. 1933/34.
- Br. Romaniszyn — Głos dziecka i jego kształcenie - Śpiew w Szkole Nr. 4 - 5 grudzień - styczeń r. 1933/34.
- Dr. Al. Stankowski—Pielęgnowanie analfabetyzmu muzycznego - Lwowskie Wiadomości Muzyczne i Literackie Nr. 81 luty 1934 r.

- J. Wierzińska — Dwa fragmenty lekcyjne w dobrej II lub słabszej III-iej klasie szkoły powszechnej - Dziennik Urzędowy Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego Nr. 7 marzec 1934 r.
- W. Witold — Klasa trzecia i czwarta szkoły powszechnej w świetle nowego programu nauki śpiewu - Dziennik Urzędowy Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego Nr. 7 marzec 1934 r.
- St. Wysocki — Twórzmy kadry muzyczne wśród młodzieży gimnazjalnej - Dziennik Urzędowy Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego Nr. 7 marzec 1934 r.

H. Rz.

OD ADMINISTRACJI

do P. P. Płatników rejonowych.

Administracja Dziennika Urzędowego Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wileńskiego przypomina, by PP. Płatnicy rejonowi przy dokonywaniu wpłat za prenumeratę Dziennika powiadamiali Administrację, na odwrocie czeku płatniczego, ewent. osobnem pismem za jaki czas oraz za kogo uskutecznią się wpłatę (nazwiska nauczycieli).

O wszelkich zmianach w rejonie, a mianowicie: zmianie nazwiska prenumeratorki, przybyciu nowego prenumeratora, skreślenie z listy prenumeratorów należy również niezwłocznie powiadamiać Administrację, podając dokładny adres (powiat, rejon, poczta i wieś) skąd i dokąd przybył nowy prenumerator.

Prenumerata roczna Dziennika Urzędowego wynosi 6 złotych, półrocznie 3 złote, kwartalnie 1 zł. 50 gr. Cena numeru pojedynczego—60 gr. Należność należy wpłacać wyłącznie na konto czekowe w P.K.O. Nr. 30466.

CENA OGŁOSZEŃ: cała strona—zł. 80, $\frac{1}{2}$ str.—zł. 45, $\frac{1}{4}$ str.—zł. 25, $\frac{1}{8}$ str.—zł. 15

Adres Redakcji i Administracji: Wilno, Wolana 10, Kuratorjum Okr. Szk. Wileńskiego.

Tłoczono z polecenia Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego
w drukarni „LUX“, Wilno, Portowa 7, telefon 2-03.